

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Együttal a Kolozsvárt létesített 1848—49. orsz. ereklye-múzeum, Abony városi, alsó-fejérmegyei, bácsmegyei, Baja városi, belső-szolnokmegyei, brassói, budapesti, csongrádmegyei, fehérmegyei, gömörmegei, hontmegyei, kolozsvári, maros-vásárhelyi, szabolcsmegyei, szentesi, tolnamegyei, tordai, torontálmegyei, török-becsei, vasmegyei honvéd-egyletnek, valamint a kolozsvári márczius 15-iki állandó bizottság, a Kossuth-bizottság és Vasvári-kör hivatalos közlönye.

SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁG:

Szigethy Miklós ezredes, Végh Bertalan ezredes-alelnökök Esterházy Miguel gr., Finály Henrik dr., Gámán Zsigmond, Gyarmathy Miklós, Huszár Sándor br. Kőváry László, Martin Lajos dr., Sárkány Ferencz, Szabó Sámuel és Szász Gerő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KUSZKÓ ISTVÁN.

az ereklye múzeum őre.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RENDES MUNKATÁRSÁK:

Alsó-Kubinból: Bulla György. B.-Hunyadról: Gyarmathy Zsigmond, Gyarmathy Zsigmondné, Beszterczéről: Csernátoni Gyula dr. Brassóból: Baráczy Sándor, Koós Ferencz. Budapestről: Benedek Elek, Bethlen Miklós gr. id. Degré Alajos, Gelich Richárd, Hegedüs István dr., Helfy Ignác, Hentaller Lajos, Horváth Boldizsár, Jakab Elek, Jókai Mór, Károlyi Gábor gr., Kreith Béla gr. Pulszky Ferencz, Reiner Zsigmond dr., Szász Róbert, Szinnyey József id., Tisza László, Tokaji László, Torma Károly, Csikszere-dából: Benedek István. Deésről: Kádár József. Hidvégről: Nagy Sándor. K.-Vásárhelyről: Balogh Vendel dr. Kolozsvárról: Bartha Miklós, Benel Ferencz, Deáky Albert, Ferenczy Zoltán dr., Gyalui Farkas dr., Hegyesi Vilmos., Hory Béla, Jékey Aladár, Kovács János, Kuskó Istvánné, Lövei Klára, Magyary Mihály, Márki Sándor dr., Mayer János, Sebesi Samu, Szádeczky Lajos dr., Veress Endre. K., Weress Sándor. Losonczi: Kovács Sándor. Lugosról: Dengi János dr., Maros-Bogátról: Tokaji Etelka. M.-Vásárhelyről: Imreh Sándor. Nagybányáról: Törökfalvi Pap Zsigmond. Nagy-Sajó: Sebestyén József. Nagyváradról: Hegyesi Márton, Nyiregyhá-záról: Krúdy Gyula. Sátoralja-Ujhelyről: Matolay Etele. Seps-Szent-Görgy: Várkonyi Endre. Székely-Udvarhelyről: Ugron Gábor, Vajda Emil dr. Székesfehérvárról: Éder József dr., Alsó-Szövát: Dézsi Mihály. Tordáról: Borbély György, Ferenczy Ferencz Váczról: Fornét Kornél. Vizaknáról: Szentkatolnai Bakk Endre. Rajzoló munkatárs: Nagy Gyula tanár. Fényképészek: Dunky Ferencz, Dunky Kálmán.

Szerkesztőség és kiadóhivatal, hová a lapot illető minden küldemény intézendő: Kolozsvárt, Széchenyi-tér 27. sz. Orsz. Tört. Ereklye-Múzeum helyiségében.

(Kolozsváriak előfizethetnek s hirdetések is adhatnak fel a kihordónál vagy pedig Böckel Károly főtéri s a Közművelődés-nyomda beltorda-utczaiban.)

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Ára negyedévre 1 frt. — Külföldre 1 frt 25 kr.

A lap az első számtól megrendelhető. Díszes borítékba kötve az I. évf. ára 5 frt.

TARTALOM: Oldal

Inczédy Sámuel ezredes †	225—229
Országos honvédegyülés, Szabó Sámuel től	230—231
Péchy Tamás székfoglaló beszéde az országos honvédegyülésen	231
Az országos honvédegyülés	231—232
Üdvözlés Péchy Tamás elnökhöz	232
A honvédség-egylet számadása. Nedeczky Istvántól	233—234
XIX. Társas estély.	234

Honvéd-egyletek köréből:

A közp. segélyező-bizottság ellenőrzése. Az orsz. menház-bizottság. Koronázási adomány a honvédeknek. Temetkezési segély a honvédeknek. Vagyontalanság mérve a honvédség-egyletszámánál. Krudy Gyula. A székely ezredék pénze. Tájékoztató a honvédeknek.

Halálozások:

Anzelm Albert. Desewffy Gyula. Harsányi János. Kovács Dénes. Németh István. Móró Károly. Zvarinyi Antal.

Szemle:

Az 1848—49. magyar szabadságharc története.

BORITÉK TARTALMA:

Társas estély.

Különfélék:

A „Történelmi Lapok“ gyásza. Kossuth meggyógyult. A vizaknai emlékünnepen résztvevők nevei, Czecz János nővére inségben. 1849—94. Történelmi Tárcza Napló. Képek a szabadságharczából. Az „Aranykönyv“ tartalma. Társas estély Bekötési táblák. A m. v. f. évből hiányzó számok. Kérelm emigránsainkhoz. Hirdetés.

KÜLÖNFÉLÉK

A Történelmi Lapok gyásza. Lapunk szerkesztő-bizottsági elnökének, Inczédy Sámuel ezredesnek szomorú halála alkalmából súlyos veszteség érte lapunkat is. E veszteség miatt ezredesünk halála után közvetlenül következő december 15-ki lap nem jelent meg. E számot, mely ez évben az utolsó, most karácsonyra kétszeres nagyságban adjuk ki.

Kossuth meggyógyult. Turinból azt az örvendétes hírt jelentik, hogy Kossuth Lajos gégehurutjából teljesen felgyógyult. Most már ismét gyakorolhatja a svéd tornát és élhet a massage-kurával, melyet orvosa rendel. Már ki is sétálhatott Kossuth, bár hideg az idő.

(Budapesti Hirlap decz. 7.)

A vizaknai emlékünnepen 1894 február 4-én megjelennek: Mező-Madarasról Orbán Károly, volt Mátyás-husár-főhadnagy, Bem tábornok segédje; Marosvásárhelyről Somodi Elek, Medgyesi Károly és Török József, 75 zászlóaljbeli harcászok, továbbá Imreh Sándor, volt Mátyás-husár. Valamennyien résztvettek a Vizaknán lefolyt véres ütközetben. Kolozsvárról: Kuskó István, a „Történelmi Lapok“ szerkesztője; Dunky Ferencz, a „Történelmi Lapok“ fényképező munkatársa.

Czecz János tábornok nővére inségben. Kreith Béla gróftól a fővárosból a következő sorokat vettük: *Özv. Jusbasic Istvánné*, szül. Czecz Polixena a 48/49-iki Czecz tábornok nővére nálunk megjelenván, keserves sor-

sát panaszolta. Nyomorúságos helyzete türethetlenné vált, s az irgalom istenén kívül csak az emberi könyörülő szív segíthet nehéz sorsán. Huszonnyolcz forint havi nyugdíjából gyermekeivel együtt a fő- és székvárosban megélni nem tud, minden más segélyforrása kiapadt, így rem maradt más hátra, mint folyamodni a nagy közönséghez, hogy nyomorán enyhítsen, Mi a legjobb akarattal és tevékenységgel indítjuk meg részére az adakozást, de hát itt — valljuk meg az igazat — *nehezen megy*, azért is kérjük a tek. szerkesztőséget, hogy ennek a szegény özvegy asszonynak ügyét felkarolni, s becses lapjok hasábjain az olvasók könyörületos szívét adakozásra felhívni sziveskedjék. Ismerjük a szerkesztő ur nemes szívét, hazafiságát a melylyel a 48/49-iki szabadságharcz minden egyes hőse iránt viseltetik, ismerjük páratlan ügyszeretetét, munkakedvét, leleményességét. és mert így ismerjük, nem kételkedünk egy percizig is abban, hogy ki fog majd találni olyan módot, amelylyel ha csak rövid időre is, de le fogja törölni a nyomorba jutott szegény özvegy asszony könnyeit. A karácsony szent ünnepe következik, az özvegy asszonynak még kenyérre valója sincs, kérjük ezért a tek. szerkesztőséget, hogy az úgy sürgös voltánál fogva sziveskedjék gyorsan intézkedni. Mi momentán szerény erőnkhez képest segítünk rajta, a mi azonban csekélység Czetz tábornok erdélyi ember, most a tengereken túl Buenos-Ayresben keresi kenyerét, már csak ezért is jobban megindul az erdélyi ember szive, ha arról van szó, hogy a vitéz tábornok nővére nyomorban van. Tudjuk, hogy a szerkesztő ur e tekintetben mindent el fog követni egy kis eredmény elérése végett. Hiszen ha mindenki oly önzetlenül szeretné hazáját, oly igaz szívvvel az emberiséget, ezt a nagy társadalmat, úgy bizonyára kevesebb volna a bu, gond és bánat. Vajh! sok ily fia volna a magyar hazának! Budapest, 1893. decz. 17. Tiszteletünk kifejezése mellett maradtunk alázatos szolgálai: gr. Kreith Béla. Az özvegy lakása, VIII. Agteleki-utca 15. szám II. emelet, ajtó 15.

Közzöltük a fentebbi sorokat s felhívjuk a hazafias és humanus czélokra áldozat kész erdélyrészi közönséget és különösen örményhazánk fiait. Enyhítsük mi a nyomorát a szegény asszonynak, mert a főváros közönségének nagyobb része mint konkrét esetek bizonyítják, szivesebben ad a nyomorban elhunyt szobrára, mint annak életében kenyérre.

Szerk.

1849—1894. Ez a két év naptára a változó ünnepek leszámításával megegyezik. Erre egyik naptár készíttéssel foglalkozó bajtársunk ezeket írja: Összeböngésztem az 1849. után megjelent naptárakat mind s arra tapasztalatra jutottam, hogy *hatszor* esett ezután február 4-e vásárnapra: u. m.: 1855., 1866., 1872., 1977., 1883-és a jövő 1894-ben; de 1849-et csak 1855. közelíti meg. A többi éveket a hold járásai és a szökő évek nagyon megváltoztatják.

„Történelmi Tárcza Napló“-t adunk ki s fogunk mellékelni előfizetőink részére díjtalanul mind ama lapokhoz, a melyekre az előfizetés jan. hó elején beérkezik. E naplóban kinyomatjuk az 1849. évi naptárt s utánna tesszük minden napnak az 1848—49-ben ugyan az nap történt főbb eseményeket. E napló, mely a maga nemében páratlan lesz s mely csinos kiállításban tervezetik, hiszik, hogy kellemesen fogja olvasóinkat meglepni.

Előfizetőink czimszalagjait a jövő évre újból kinyomatjuk. Az újévi szám az új czimszalagokkal küldetik szét.

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Hirdetések a kiadóhivatalban vétetnek fel.

Felölös szerkesztő:
KUSZKÓ ISTVÁN,
az ereklye-múzeum őre.A lapszellemi és anyagi részét illető közlemé-
nyek az ereklye-múz. őre czímére küldendők.Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kolozsvár, Széchenyi-tér 27. sz.Előfizetési árjak:
1/4 évre 1 frt, 1/2 évre 2 frt, egy évre 4 frt.

Kézíratok nem adatnak vissza.

Inczédy Sámuel ezredes,

a „Történelmi Lapok“ szerkesztő-bizottságának elnöke.

— Szül. 1811. február 1. † 1893. december 6. —

Szivünk mély fájdalmának sajtó érzetével írjuk ezt a szomorú jelentést arról a kiváló férfinőről, a ki ügyünk élén a zászló volt, a ki buzdításával gazdag élettapasztalatból eredő helyes tanácsaival életet, irányt és lendületet adott a „Történelmi Lapok“-nak.

A kiváló férfi, az öreg korában is délczeg katona eltávozott soraink éléről. A nemes szíve kihűlt.

A honvéd phalánx egyik orozslánját győzte le a kérelhetlen ellenség: a halál. A természet törvénye szerint ez így van előírva. De azért mégis fáj ez nekünk. Fáj, mert nemzetünk ujjá ébredése, szabadsága szép korszakának hőseit tiszteljük bennök és vérző szívvvel siratjuk mindeniket, a mikor elköltözik. Siratjuk a férfit, a ki szívékhöz nőt, siratjuk a nagy napok hőjét, a ki tetteivel a következő nemzedék lelkébe a hazaszere- tet betűit véste. Siratjuk annak a kornak élő tanu- ját, a melynek eseményein, valahányszor gondolatban végig megyünk, lelkünk nagy tettekre és hazaszere- tetre hevül.

Inczédy azok közé a férfiak közé tartozott, a kiknek csak a harcztéren voltak ellenségei s a kit félt s egyuttal tisztelt az ellenség is. Az életben mindenki tisztelte, mindenki szerette.

Modorában sajtóságosan olvadt össze a puritán egyszerűség a megnyerő modorral; tetteiben a jócselekvés vágyával egyesült a kivitellel

megkivántató akaraterő. Mindez szép harmo- niában olvadt össze és egy nemes ember töké- letes képét adta, a kinek egyénisége vonzó modora lekötölező.

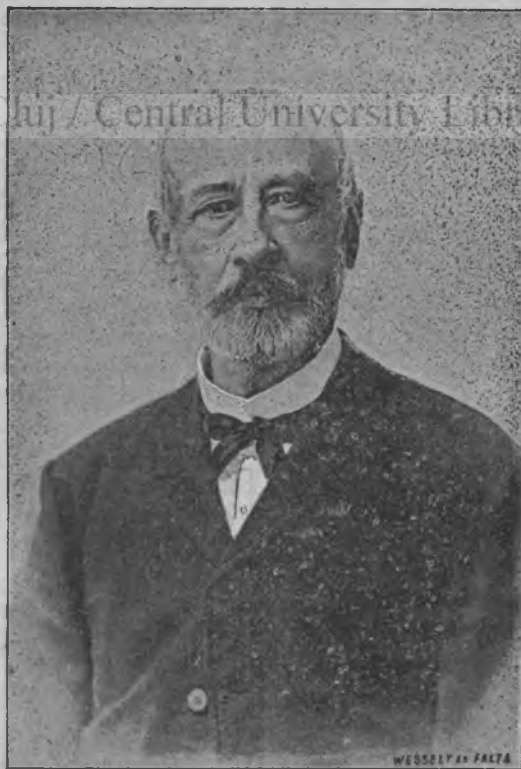
Inczédy egy hosszú életnek volt részese.

Átélt több különböző kor- szakot, több változást. Gaz- dag élettapasztalat állott rendelkezésére, a melyet egyházi és társadalmi téren hatalmas munkakedvvel ér- tékesíteni igyekezett.

A szabadságharcban, mig a többi főtisztek foly- ton Bem oldala mellett tar- tózkodtak, hogy a fővezér ajkairól hallják a nevezete- sebb tervek részleteit, Inczédyt nem látta a hadve- zér oldala mellett senki. Ő katonái között volt mindig, a kik őt bálványozták. Atyai- lag oktatta, buzdította, lel- kesítette őket. Ennek kö- szönhette a szabadságharcz Inczédy sikereit. Az öreg Bem Inczédyt nem a szavak- ból, hanem egy-egy diadallal végrehajtott hadi tettből is- merte s ezért mindannyiszor megdicsérte és előléptetésre ajánlotta.

Inczédy különben nem

azok közé tartozott, kik a hadviselési tudomány elméletének felhasználásával a háboru sakkjátéko- sai. Őt szive, lelkesedése, férfias bátorsága ve- zették a csatában. Azna hősök közé tartozott, kik nem látcsövel kezükben nézik a harc lefo- lyását, hanem a kik a zászló mellé állva kivont karddal rohannak előre.

Inczédy Sámuel, nyug. honv. ezredes.
1892-beli fénykép után.

És hogy ilyen katona mégis mennyit ér, hogy a hazaszeretet s lelkesedés többet tehetnek a Terrainslehrenél azt épen Inczédy bizonyíthatja, a ki a piskii hídnál maga fordította meg egy ütközet sorsát hősi lelkének sugallatával. A sors úgy intézte az ő élete folyását, hogy megvédte a golyók elől, nem engedte, hogy ahol annyian mellette és utána meghaltak, ő aki elől ment, a csatamezőn elhulljon, hanem megpróbáltatások és szenvedések után életének alkonyatát holdog és csöndes családi tűzhely mellé rendelte.

Inczédy a közéletnek nagyon számot tevő munkása volt. Irányt adni, cselekedni tudott minden téren.

Az erdélyi református egyháznak buzgó tanácsosa volt. A megyegyűléseken mindig hozzá szólt a közügyekhez. Különösen a megyei autonomia érdekében szólalt fel pár év előtt erélyesen, mert ennek jelentőségét, mint megyei főbb hivatalnok, kellőképen ismerte.

Kényes becsületbeli ügyek eligazításánál elsmert tekintély volt. Mint a K. A. C. becsület-bíróóságának tagjához sűrűn fordultak lovagias ügyekben irányító tanácsért, véleményért és so kszor kérték ki ítéletét kényesebb dolgokban, mikben megegyezni nem tudtak. Az Inczédy véleményét, ítéletet, ily ügyekben akezeptáltá mindenki, nem fellebbezte soha senki.

Inczédy nem a szónak, hanem a tetteknek embere volt. Körültekintő, higgadt s elhatározásainak kivitelében gyors volt. Ezt bizonyítja életének összes munkássága.

A kolozsvári honvédegyeletben az öreg honvédek sorsát melegen viselte a szíven. Ő maga szerkesztette a honvédek segély iránti kéréseit összeszedte okmányaikat s mindenképen gyámolította őket.

A kolozsvári orsz. ereklye-muzeumnak s a „Történelmi Lapok“-nak irányadó férfia volt. Erről közelebbi lapunkban mondunk el több részletet. Életrajzi adatait a „Történelmi Lapok“ 1892 évi folyamának 225. lapja közölte. Mostani és hajdani arczképét újabbi előfizetőink s az elhunyt tisztelői óhajására ez alkalommal is bemutatjuk.

Inczédy Sámuel betegsége.

Az öreg ezredes a tavasszal hosszantartó tüdőhurutban feküdt. Bajából felépült ugyan, azonban teljesen nem gyógyult ki. Mintegy öt héttel ezelőtt október vége felé ismét ágyba tette a különben edzett, egészséges férfit a tüdőkatarus, mely elmérgesedve, gyuladásba ment át. Innentől kezdve nap-nap után rosszabbul kezdett lenni.

Fájdalmai nőttek, szenvedése óriás mértékben fokozódott, kínosan kapkodott levegő után, egész éjeket nem aludott, enni heteken át semmit sem tudott s szerelő neje, a kolozsvári jótékony testületekben vezető szerepet

vívó nemes urnó és testvére éjet-napot összetéve, önfeláldozóan ápolták s szívüket zuzta össze szemlélete annak az óriási kinnak, melyet ez az edzett testü katona, az niolsó két héten át a halállal vívott.

Végre vasárnap d. e. 10 óra előtt a halál megváltotta szenvedéseitől s a piskii csata hőisének szemei örökre lezáródtak.

Gyászjelentések.

Inczédy ezredes elhunytáról a család a következő gyászjelentés adta ki: Özvegy Nagyváradai Inczédy Sámuelné Barton Vilma, a maga özvegy Diódváraja Vass Ferenczné, Nagyváradai Inczédy Karolina, mint testvér, úgy a közeli és távolabbi rokonok nevében mélyen megszorodott szívvel jelenti férjének Nagyváradai Inczédy Sámuel nyugalmazott m. kir. honvédezredesnek f. hó 3-án d. e. 3 negyed 10 órakor, életének 83-ik évében tüdőlobban történt elhunytát. Hült tetemei folyó hó 5-én d. u. fél 3 órakor fognak ev. ref. egyház szertartása szerint — felette tartandó rövid ima után — kismesterutczai házától a közös sírkertbe eltemettetni. Mely végtisztességre a részvevők szomoruan meghivatnak. Kolozsvárt, 1893. december 3.

A kolozsvári honvédegyelet rendkívüli gyűlést tartott, melyen fájdalommal vették tudomásul a gyászbeszéd híret, részvétüknek jegyzőkönyvileg adtak kifejezést s az egylet szomorú jelentését még az esti órákban szétküldték.

A kolozsvári honvédegyelet a következő gyászjelentést adta ki tagjai, társjegyletei részére: A kolozsmegyei és kolozsvári 1848—49-beli honvédegyelet szomoruan tudatja, hogy egyik legkiválóbb bajtársa *nagyváradai Inczédy Sámuel* 1848—10-beli ezredes, a veressapkás 11-ik honvédzászlóalj parancsnoka, a piskii csata egyik hős bajnoka, a kolozsvári márcz. 15. bizottságnak 21 évi fennállása óta tagja, a kolozsvári honvédegyeletnek 9 éven át odaadással működött elnöke, a kolozsvári 1848—49. orsz. ereklye-muzeum tiszteletbeli elnöke, a Kolozsvárt megjelenő „Történelmi Lapok“ szerkesztő-bizottságának elnöke, a Vasvári-kör tiszteletbeli elnöke stb. folyó hó 3-ikán délelőtt $\frac{3}{4}$ 10 órakor, életének 83-ik évében, meghalt. Az elhunyt bajtárs tetemei folyó hó 5-én, d. u. fél 3 órakor fognak kismesterutczai házától a közös sírkertbe eltemettetni. E végtisztességre a t. egyleti tagok, t. társ-egyesületek, valamint az 1848—49-beli összes honvédek szomoruan meghivatnak. A kolozsvári honvédegyelet választmánya.

Részvétiratok.

A gyászír vétele után mindenünnen megérkeztek a részvétnyilatkozatok, mind az egylethez, mind az elnökhöz, mind az özvegyhez.

Rétyi Antos János 1848—49-es tábornoki alezredes a következő részvétáviratot küldte:

Most veszem a szomorú hirt, hogy Inczédy Sámuel honvédezredes, régi kedves jó barátom, bevégezte földi pályáját. Lelkemből, szivemből sajnálom e veszteséget.

Az idvezült mint valódi hős vitézül küzdött szabadságharcunkban, ha az utódok követik példáját, csendes lesz az ő nyugalma.

Antos János.

Brassómegeye 1848—49. honvédegyletétől.

*A kolozsvári honvédegylet mélyen tisztelt választmányának
Kolozsvárt.*

Folyó hó 3-ikán kelt nagyváradi Inczedy Sámuel örökemlékü bajtársunk elhunytá alkalmából hozzánk küldött gyászértésítésért köszönetet mondva, midőn mély sajnálattal közöljük, hogy nagy halottunk végtisztességén a — fájdalom — későn vett értesítés miatt sem képviseltetés, sem a részvét más külső jelével nem vehettünk részt. Utólagosan tehát már csak annyit tettünk és tehetünk, hogy hogy halhatatlanunknak lesújtott özvegyének nyilvánítottuk fájó legőszintébb részvétünket.

Brassó, 1893. évi december hó 5-én.

Bajtársi tisztelettel

A brassói honvédegylet elnöksége

Förder Sándor

h.-e. t. tag, jegyző.

Jeszenszky István

h.-e. elnök.

Kedves Elnök Bajtársam !

Hazafias, fájdalmas mély részvéteimet tolmácsolom úgy magam mint egyesületünk részéről, a vezetésed alatt álló honvédegyesületnek, *Inczedy Sámuel* kedves bajtársunk elhunytá felett.

A hazaszeretetet szent oltárán, az ő elhunytával ismét egy fénycsillag homályosodott el örökre.

Az örök természet kérlelhetetlen törvényei szerint — parancsának mi is 48—49-es honvédek meghajolni vagyunk kénytelenek.

„ . . . . . pusztulunk, vesztünk, mint oldott kéve szét-hull nemzetünk! ”

Legyen hazafias vigaszunk az: hogy az a szent eszme, melyért mi harczolánk — a hátrahagyott fiatal nemzedék kebelében élni fog.

Bajtársias meleg kézzorítással vagyok

Nyiregyházán, 1893. decz. 5.

igaz hű bajtársad

Krudy Gyula

48—49. honvédszázados,

a szabolicsmegeyi honvédegylet elnöke.

A kolozsvári honvédegylet tekintetes Választmányának. Megdöbbenő szívvél vettük tudomásul néhai *Inczedy Sándor* honvédezredes vitéz bajtársunk elhalálozását. Áldás és örök béke hamvaira, dicső emléke maradjon meg közöttünk örökké! Turóc-Szt-Márton, 1893. december 5-én. *Szüllő Géza* elnök, *Záthureczky Tamás* társelnök.

Özvegye kezeihez a következők küldtek részvét iratokat:

Lobkovicz Rezső herczeg, Budapest táviratban a következőket írta:

Méltóságoknak általam nagyra becsült férje elhalálozása következtében engedje meg Méltóságos Asszony, hogy a súlyos veszteség felett legmélyebb részvéteimet kifejezzem.

Lobkowitz Rezső, herczeg.

Biró József, Déva. Fonet Kornél, Vác. Ghyczy Béla altábornagy, Budapest. Csiki László, Gyula-Fehérvár. Báró Inczedy Adám, Deés. Hirling Herman ezredes, Zombor. Gyarmathy Zsigmondné, Gyarmathy Zsigmond, V.-Hunyad. Gróf Schvienicz Gyuláné, Alvincz. Bölönyi Ferike, Nagyvárad. Imaecs Domokos, M.-Ujvár. Oberschal Adolf, Kassa. Keczely Sándorné, Szamosujvár. Gróf Horváth Lajosné, Adamos. Özv. Betteghi Sámuelné, báró Kemény Pálné, Mező-Záh. Gróf Bethlen Gergelyné, Betegh Miklós, Ludas. Báró Jósika Sámuelné, Budapest a következő sorokba fejezte ki részvétét:

Mély részvéttel értesültem azon nagy veszteségről mely Kegyedet érte, s melyben *mindnyájan*, kik kedves jó férjét ösmertük osztozunk — mert őt ösmerni és tisztelni, az egy volt! A ki oly jó és nemes lelkű, mint Kegyed, az kell, hogy vallásos is legyen, és így vigasztaló szavakkal nem is fárászom, mert a keresztényi sziv egyetlen vigasztát Istenben találja és tudom Kegyed is édes jó Inczedy né a Mindenható elé vipte végtelen bánatját, s Ő meg is segíti e nehéz megpróbáltatásban; annál inkább hiszem ezt, mivel kevesen vannak, kik Isten kegyelmére *érdemesebbek*, mint Kegyed, a szenvedők és szegények jótékony anyyala. Férjem is megbízott, fejezném ki, mély részvétét Kegyed előtt gyászos alkalmunkkor; hisz ő is egy nagyra becsült barátot veszített a boldogultban. Forró üdvözléssel tisztelő hiva

Jósika Sámuelné.

Betegh Sándorné, M.-Szenygel. Özv. Zeyk Ferenczné Szentbenedek. Lészay Ferencz, Budapest. Köpe Zoltán, München. Ifj. Betegh Sándor, M.-Szenygel. Bartha Miklósné Budapestről a következő szép részvevő sorokat írta:

Édes Néni!

Mindég szomorú elveszíteni a jó, szeretett férjet, de kettős a fájdalom, mélyebb a veszteség, mikor az a nő veszíti el férjét, kitől a sors megtagadta a gyermeket. Nekem úgy jön, hogy a családtól megfosztott hitvestársak erősebben ragaszkodnak egymáshoz. Azt a szeretetet, melyet gyermekeik között kelene megosztani, egymás között osszák meg. Csak egymásért éltnek, egymásért küzdenek, egymásra gondolnak, egymást féltik, egymást ápolják. Egész lényük egymásba olvad.

Igy van ez különösen azoknál, kik oly igazán szerették egymást mint néniék.

A csapás, melyet a sors kedves néniem mért, tehát igen súlyos.

Engedje, hogy ezt átérezve igaz lelkemből részt vehessek bánatában és annak kifejezést adjak egy pár szóval.

Az Isten adjon erőt és találja vigaszt abban a nagy részvétben, mely körül veszi.

Enyhülést, szórakozást pedig meglesi abban a szép hivatásban, a mit eddig is követett: a jótékonyágban, melynek anyyala volt mindég.

Kezeit csókolja férjemmel együtt

mély tisztelője

Bartha Miklósné.

Sándor János, Budapest. Véér Zsigmondné, Csikszereda. Gróf Kornis Vilma, Grác. Elekes Mihályné, Gerend. Bokros Elekné, Gorbó. Gróf Bély Ferenczné, Dicső-Szentmárton. Schmidt József, Nagyszében. Gróf Eszterházy Kálmáné, Gyula. Idősebb Betegh Sándor, Szenygel. Jeszenszky István alezredes, Brassó. Dr. Weisz József és neje, Kolozsvár. Hatfaludi István, Maros-Vásárhely. Péchy Árpád, Sz.-Somlyó. Széchy Károly, Széchy

Lorencz Jozefin, Kolozsvár. Báró Galgóczy altábornagné, Kolozsvár. Kuzskó Istvánné, Maros-Bogátról részvétét a következő szavakban fejezte ki:

Mélyen Tisztelt Méltóságos Asszony!

Rajongó bámulattal voltam eltelve az élő hős iránt, a mint emlékéit is tiszteletben fogom mindig tartani. Ki ilyen társat veszít, annak fájdalma felette nagy lehet! Fogadja Méltóságod, szívből jövő, őszinte részvétem nyilvánítását.

Kuzskó Istvánné, Tokaji Irma.

Feldheim Béla, Kolozsvár. Kerekes Sámuel szerkesztő, Maros-Vásárhely. Nagy Gyuláné, Nagy-Enyed. Sándor Antonia és Lujza, Budapest. Hegedüs Sándor, Hegedüs Sándorné, Hegedüs Béla, Hegedüs Béláné, Pápay Sándor tábornok, Szathmár. Reinbold Olivérné, Udvarhely. Báró Diószegi Zsigmond, Szamos. Török Bertalan, Nagy-Enyedről ezeket írta:

Méltóságos Asszony!

Bármennyire is hozzá kell szoknunk a régmúlás szomorú példájának mindennapi látványa folytán a halál keserű gondolatához, mégis, midőn körünkből elszáll egy olyan, kihez szeretetünk és tiszteletünk igaz érzelmei s egy régi mult emlékei fűznek, igazságtalansággal vádoljuk a sorsot, kárhoztatjuk a kegyetlen végzetet.

E szomorú érzelmek még leverőbben hatnak akkor, ha a kedves elhunytban nemzetünk dicsőségének egy kiváló alakja száll el, ki nemes példájával nemzetünk erőnyeit híven, lelkesedéssel tüntette ki követésre hívólag mindnyájunk előtt.

Ily érzellemmel járulok én is, Méltóságos Asszony! a gyász e szomorú napján, színe elébe, hogy kifejezzem bánatomat az én vitéz, nemes lelkű Samu bátyám elhunyt felett s jelezzem magam és feleségem részvétét, melylyel a Méltóságos Asszony keservében osztozunk.

Vármegyénk fiai hű emlékezetükben tartják a jó hazafit, az önfeláldozó honvédet, egykori főbiránkat s én életem kedves percei közé számítom azon időt, melyet irányomban igaz rokonszenvvel viseltető bátyám társaságában tölthettem, Áldás emlékére!

A Mindenható vigaszt esdve mély tisztelettel maradok a méltóságos Asszonynak alázatos szolgája

Török Bertalan,
megyei főjegyző.

Vinczenti Miksa, Diód. Földváry Mihály, Csészén. Pakor Kálmán altábornagy, Szeged. Pokay cs. és kir. altábornagy, Budapest. Özv. báró Horváth Sámuelné, Bonis Istvánné, Septér. Gróf Bussehné. Nagy Enyed, Jeszenszky István h. e. elnök, Joksmann Nándor, Budapest. Özv. báró Bánffy Jánosné, báró Wesselényi Jozefin, Radnótfái Gábor, Budapest. Bethlen Balázs, Budapest. Kibédi Biasini Domokos, gróf Esterházy Kálmán, Budapest. Elekes Mihályné, Sárd. Török altábornagy és neje, Lészay Ferencz és neje, Budapest. Hegedüs Sándorné sz. Jókai Jolán, Budapest a következő részvét levelet írta:

Kedves Vilmám!

Végtelen sajnálom, hogy oly nagy csapás ért, a jó Isten adjon vigaszt bánatos szívednek, és nyugtasson meg az a tudat, hogy az elhunyt oly szép nevet és tiszta lelket hagyott itt, mely nagyon ritka embernek adatik. A jó Isten legyen gondviselő és őrizzen meg minden bajtól.

Sokszor csókol

szerető

Jolán.

Somlyai László és neje, báró Bánffy Dánielné, Berczelli Jenő, gróf Triangi Assencioné, Petrichevich Horváth Arthur, gróf Béli Ferencz, gróf Esterházy Dénes, Sigmond Dezső és Sigmond Dezsőné, és mások.

Koszoruk Inczedy Samu ezredes ravatalán.

Az ezredesnek udvar felőli szobája, melyben bizalmasabb látogatóit oly lekötő szívéllyel fogadta, most gyász szoba. Ebben volt kiterítve a piskii csata hőse, a veres sapkások parancsnoka. Fegyvere és csákója a ravatal előtt van. Körös körül virágok és koszo-

ruk özöne körzi a ravatalát s a szobának mind a négy falát. A számos koszoruk szalagjairól lejegyeztük a következőket: Kolozsvári casinó, A kolozsvári 48—49-es honvéd-egylet, br. Bánffy Dánielné, dr. Farkas Lajos egy. tan., özv. Inczedy Samuné, Megyeri Dezső, gr. Esterházy János, gr. Triangi család, Szüllő fivérek, Sigmond család, Csiky Teréz, Schilling Rudolf, Elekes Mihály, A m. k. honvéd tisztikar, A m. k. csendőrségi tisztikar, br. Bánffy Jánosné, gr. Esterházy Miguel stb. stb.

A kolozsvári honvéd-egylet koszoruja. Tiszteletbeli elnökének a piski csata hőseinek, egy méternél nagyobb átmérőjű koszorut készítettett a kolozsvári 1848—49-es honvéd-egylet. A koszoru fekete szalaggal van ellátva. A szalag egyik ágán „Inczedy Sámuel ezredesnek“, a másikon pedig „Tiszteletbeli elnökének, a hős bajnoknak, az 1848—49. honvéd-egylet“. A koszorut Schultz Rezső kolozsvári kitünő kertész állította ki.

Temetés.

F. hó 15-én d. u. helyezték a szabadságharcz katonáját örök nyugalomra, Temetése olyan szép volt, a részvét olyan általános volt, a melyet Kolozsvár rég nem látott.

A katonaság már fél 2 óraker felvonult.

D. u. fél háromkor nemcsak a háznál, hanem a kismester-utca s a szomszédos utcákban is hullámozott a közönség.

Ott volt a kolozsvári kaszinó teljes számában. A kolozsvári jótékony nőegylet tagjai. A kolozsvári s az erdélyi ev. ref. egyház tagjai, papjai és püspöke. Kolozs megye és Kolozsvár tisztii kara s tagjai. A kolozsvári orsz. ereklye-muzeum tagjai, melynek az elhunyt tiszteletbeli elnöke volt, testületileg jelentek meg. A kolozsvárt állomásozó közös hadseregbeli tábornokok és m. k. honvédtisztek fényes gárdájával szemben érdekes ellentétet képzett, az idők által megtépelt vitézekből álló csapat, mely az öreg honvédekből telt ki. Szabó Samu tanár vezette őket. Tépett, elrongyosodott gyászlobogójukat Sándor János öreg honvéd vitte. Ugy néztek ki a csapat egyes tagjai, mint Toldi Miklós, a mikor avult, penészes csuhájával, visszatérve a sir szélére, megjelent.

Az arany galléros, fényes egyenruhás bajtársakkal szemben is tiszteletet keltett a „rongyos vitézek“ből álló tisztos gárda megjelenése a közönség soraiban.

A gyászszertartást Herepei Gergely ev. ref. pap végezte, emelkedett szellemű beszédet és szép imát tartva az elhunyt fölött.

Beszéde fonalát a sz. irásból merítve Józsué XIV. 10—11: „Ime az ur megtartott engemet az életben, miképpen megmondotta vala: immár negyvenöt esztendeje vagyok az időnek (vonatkoztatható (per) analogiam — a mi nagy időnkre is vagy 1848—49-re, a melynek épen 45 éve) — melyben az Ur szólott vala Mózesnek, — mióltától fogva járt az Izrael a pusztán; — és ime most 85 esztendő vagyok. (A boldogult 83 éves volt s ennek daczára elég erős még arra, hogy ha kellett volna még lelkes kitartással harcoljon a Hazáért), — és vagyok még most oly erős, mint annak előtte voltam a napon, melyen elkülde engemet Mózes; minémű vala az én erősségem akkor, — olyan most is . . . az én erősségem a harcolásra és a kimenetelre és a bejövételre . . .“

Beszédében az elhunytnak a haza szolgálatában tett működésére, még ezeket mondta:

„Ah, hiszen nem csak egy nőnek, de egy áldott édes Anyának, a mi édes Hazánknak is büszkesége volt

a boldogult. Ah, hogy csak volt . . . Ám a hű, az áldott emlékezetben mindig fenséges példaként fog élni nemzedékről-nemzedékre, mint dicső, valóban nagy idők egyik nagy emberének neve, bátor, hősiességének — e földön. E földön jó Atyánk, hol a sasoknak szárnyain emelkedik fennebb Hozzád az Előtted Iegszőbb ima a *Hazaszeretet*. E földön, melynek minden róge hősök vére-től szent és áldott. E földön, hol emelkedett szellemű léleknek ihletében élt és virágzott a hit és lelkiismeretnek szabadsága. Ah e földön láttad és láttuk sokan a költők által megénekelte fenséges időben, mint egy *mesés korszaknak csodás alakját diadalmasan harcolni a hazáért, a jogért, az igazságért. Csodáltuk hősiességét, bátorságát, erejét, lángoló honszerelmét, . . . még meg-aggva is ifjunak látszó daliás alakját . . .*“

A temetési menet alkalmával a gyászkocsi két oldalán honvédek foglaltak helyet. Utánna a katonaság százada vonult. A gyászkocsi előtt virágokkal, koszorúkkal megrakva vonult egy kocsi, mely ellen az öreg ezredes puritán egyszerűsége bizonyára tiltakozott volna, az ő jó lelkű, jó indulatu modorában.

A cs. és kir. katona zenekar fujt menetközben gyászzindulót. A temetési menet a rózsá-utcán át a belmonostor-utcán végig nyullott egészen a főtérig. A résztvevők ily általános nyilvánulását látni régóta nem lehetett.

A temetést Czech Péter intézete rendezte.

A kedvezőtlen idő daczára is sokan vonultak fel a sirhoz, mely magasan a temető jobb oldali felső részében volt.

Mikor letették a koporsót a sir szélére, a piski csata régi zenészei társulva a fiatalabb nemzedékkel rázendítették, hogy :

Kossuth Lajos azt üzenté,
Elfogyott a regimentje.
Ha még egyszer azt üzeni . . .

A gyászoló közönség megilletődött a programmon kívül eső nóta hallatára.

A mikor a nyiretyü itt, a halál birodalmában egy szabadsághős sirja előtt a Kossuth nóta utolsó sorjának dallamát,

Mindnyájunknak el kell menni.“

huzta, magukba szállva megilletődtek az öreg honvédek s pillanatra fellelkesült szemeikben könnyek ragyogtak, „a viszontlátás“-ra való emlékezés bánatos könnyei.

A sirba tételkor a Rákóczi-indulóra gyújtottak a zenészek s ennek lelkesítő zenéjébe bele szölt a katona trombitás szomorú „Abschlag“-ja, melyet a kapu előtt álló csapat trombitása csak perczek múlva tudott meg, akkor adta vissza a lefuvást s a század már lehantolás közben csinálta a diszlovést, mely után a „*Gott erhalte*“ következett. Jó, hogy ezt sem az elhunyt, sem a kik a sirnál voltak, nem hallották.

A piskii hős már pihen. Tetemeit könnyekkel szemünkben kísértük ki a temetőbe, de büszke fájdalommal, hogy ilyen hőseink vannak. Az ő neve a magyar történelemnek egyik babértól körülfont fényessége marad mindaddig míg a hazaszeretetet, a hősiességet becsülik és erénynek, dicsőségnek, a hősiességet.

Örök nyugalomra tért hős, szelid legyen és csöndes, a Te pihenésed.

Inczedy élettörténetére vonatkozó adatok.

Eredményben, megpróbáltatásokban gazdag volt az Inczedy Sámuel élete. Az elhunyt rendes naplót vezetett életének főbb mozzanatairól, melyet egyéb iromá-

nyai és a szabadságharczra vonatkozó könyveivel együtt a kolozsvári orsz. ereklye-muzeumnak hagyományozott. E naplójából egy kivonatot készített a múlt évben, melyből „*Ezredesből közlegény*“ czimen a „Történelmi Lapok“ m. é. 228, 234. lapján tárczát közöltünk. A 225. lapon a „Történelmi Lapok“ az ezredes életrajzi adatait és a „Hazánk és a Külföld“ 1868. évi 20. száma után. Egyes epizódokat életéből ő maga beszélt el Fornet Kornél ezredesnek s az megjelent a m. évi folyam 155. lapján. Sok tanulságos apróság maradt fenn ezeken kívül, a miket alkalomadtán lapunkba fel fogunk dolgozni.

Inczedy Sámuel emlékezete.

Az elhunyt hős tisztelő barátai, ismerősei, jóakarói, a honvédegyetek értelmesebb és lelkesedni tudó tagjai, a nagy napok és azok emlékeiért lelkesedni tudó honleányok, a jövő reményei a lelkes fiatalság, szóval mindazok, a kik hazafiasan nem csak beszélni, hanem érezni, cselekedni és áldozni is tudnak egyenként és együtt véve ezen a helyen felkéretnek, hogy létesítsünk egyesült erővel „*Inczedy Sámuel-ezredes, a piskii hős emléke*“ czimen egy alapítványt. Ez alapítványhoz kiki tehetsége szerint 10 krtól egyezer frtíg vagy nagyobb összeggel járuljon hozzá. Az összeg akár névtelenül akár a beküldő neve alatt nyugtáztatni fog a „Történelmi Lapok“-ban s gyümölcsözés végett még a vétel napján takarékpénztárba helyeztetik. Az alapítvány kamataiból minden év. márcz. 15-én egy vagy több 11. zászlóaljbeli, inségben szenvedő honvéd fog segélyeztetni. Ha 11. zászlóaljbeli inségben szenvedő honvéd nem lesz, az esetben a segély más zászlóaljbeli igazolt honvédnek vagy honvédeknek fog beadatni. A kiadandó segélyösszeg a „Történelmi Lapok“-ban, minden év február 15-én közzé fog tétetni. A segély iránt a jelentkezés minden márczius 5-éig az ereklye-muzeumhoz írásban beadandó. A segélyezendőkhöz a kihaltával az alapítvány kamatai az ereklye-muzeum fenntartására fog fordítatni, az alapítvány is annak tulajdonát képezvén. E megállapodások az ereklye-muzeum, a „Történelmi Lapok“ s a kolozsvári honvédegyelet választmányával egyetértőleg történtek. Az alapítvány első alapkövét szerkesztő-bizottsági elnöke emlékére, a „Történelmi Lapok“ szerzősége tette 20 korona alapítvánnyal, mely a kolozsvári kereskedelmi bank 1894. sz. betéti könyvével takarékpénztárba helyeztetett.

Óhajtjuk, hogy sokan érezzék át az alapítvány intenczióját és sokan járuljanak hozzá adományaikkal az elhunyt tisztelői közül, mert a legszebb, legméltóbb s márványnál maradandóbb emlékoszlop leend a mindenki által tisztelt, becsült és szeretett hős férfiú: Inczedy Sámuel emlékének.

Országos honvédgyűlés.

Budapest, 1893. decz. 11—12.

Lapunk olvasói ismerik az előzményeket. Az eredményt, tisztán történetirői szempontból tekintve, röviden ismertetjük.

A közgyűlésnek két része volt: egy zártkörű *előértekezlet* az ágostaiak Deáktéri gimnáziumának nagytermében, 11-ikén délután 4—7 óráig: és a *nyilvános közgyűlés* a Lipót-utczai új városházánál, 12-ikén délben 10—2 óráig.

Negyvennégy egylet, 102 képviselővel jelent meg. Egy része a vidéki egyleteknek előre kijelentette, hogy a budapesti országos gyűlésen, mely törvénysértéssel hivatott össze Pestre Szeged helyett: részt venni nem fog. Más része a vidéknek: a kedvezőtlen idő miatt nem jelent meg. Harmadik oknak még azt is ide jegyezhetjük, hogy a közlekedésügyi miniszter ur, úti kedvezményül csak fél másodosztályú vasuti jegyeket engedélyezett. Pedig csak egy kissé több jóakaratra került volna, annak a 80—100 egészen díjtalan utazási jegynek kiszolgáltatása az öreg honvédek javára. Így a szegényebb sorsúak is inkább részt vehetnének, mint most.

A tanácskozások sulya az előértekezletre esik; ennek ismertetését tartom e helyen fontosabbnak azért is, mert a budapesti napilapok hallgatnak róla. Itt az a meglepetés várakozott a vidéki küldöttekre, hogy csaknem az egész tanácskozási időt a központi választmány szónokai vettek igénybe. A mint mondani szokás: „ők állottak az erdő felől!”

Hivatkoztak a központiak a vidékiek hazafiasságára: az Istenért. „ne maradjunk!” mondák, — ne tegyük magunkat nevetség és megítéltetés tárgyává, hogy a közönség azt lássa és mondhassa: imé az öreg honvédek már nem tudnak egyebet, csak veszekedni. Feledjük el a multat, ne is emlegessük többet, hogy legyen békekesség közöttünk!”

A valóság pedig ez: a zavar *mindig a központból indult ki*, a multban is. A jelen évben pedig a következő két botrányos tényt követték el:

1) Összehívják ápril 8-ára a rendkívüli közgyűlést, mely hivatva volt a budavári honvédszobor leleplezésének napja felett határozatot hozni. Ott néhányan — azok, kik nem átalottak az öreg honvédség ügyét a napi politika áramlatába bevonni: minden követ megmozgattak előzetesen is, a közgyűlésen is, hogy a leleplezés, május 21-éről elhalasztassék. Némelyek ígéretet tettek volt előre a kormánynál, hogy ezt keresztül viszik. *Krudyt*, az ellenzék vezetőjét, kormánykörökhöz közel álló férfiak által, napokon keresztül preparálták, hogy indítványozza az elhalasztást. Mindez nem sikerült; ápril 8-án,

125 tagból 3 kivételével, május 21-ike mellett határoztak. A kinevezett előkészítő bizottságot, erős, kötött utasításával látták el.

És mi történik?! Pár hét múlva a vidéki egyletek tekintélyesebb férfiaihoz nyomtatott felhívás érkezik, Mikár Zsigmond aláírásával, melyben felhívják őket, hogy *egyénenként* írjanak nyilatkozatokat, melyekben a leleplezés napját május 21-éről június 10-ére kívánják áttétetni. De arra kéri őket: ne közöljék ezt az ügyet egyletök választmányával, legkevésbé se értesítsék róla a sajtó embereit, *nehogy az ügy nyilvánosságra jöjjön!*

Hát ez ilyen alakban gyalázatos *árulás*, mely ha sikerül, országos botrányt okoz; az öreg honvédek multjokhoz hűtlenné teszi: a történelem ítélőszéke előtt megbélyegzi. Kik és hányan részesek ebben az „aknamunkában”: máig sem tudjuk, de azoknak a kik elkövették, semmiféle békekességekötési jelszavak kedvéért el nem engedhetjük.

2) Elhatározta volt az 1892-iki közgyűlés, Szeged város meghívására, hogy közelebbi országos összejövetelét Szegeden fogja tartani. Tetszett a központi választmánynak azt a határozatot mellőzni s költött és a nyilvánosság előtt valótlanul bizonyult kifogásokkal, a vidéki honvédegyleteket Budapestre hívni össze.

Többen bejelentették az értekezleten, hogy ezért jegyzőkönyvi megrovást fognak a választmány ellen indítványozni. Lett erre nagy megdöbbenés s annak kijelentése, hogy bárminő jegyzőkönyvi rosszalás esetén a választmány „önérzetes tagjai” ki fognak lépni.

Hosszas alkudozás után megtörtént a kibékülés következő alapon: a régi elnökség vissza lép s megválasztjuk közös akarattal elnökül *Péchy Tamást*, a magyar közélet egyik legjellemebb és legtiszteltebb tagját. Az ő személye biztosítékot nyújt, hogy több visszaélés a központban nem fog előfordulni.

Megállapodás történt, hogy Degré Alajos alelnök megnyitja ugyan a 12-iki rendes közgyűlést, de rögtön felolvassák Tisza László lemondó levelét, megválasztják közfelkiáltással Péchy-t s küldöttséggel rögtön meghívják, hogy vezesse a tárgyalást. Ugy is történt.

Tisza László és Degré Alajos is lemondottak elnöki állásukról, Péchy pedig új állását meghatározó, szép beszéddel elfoglalván, oly tapintattal és részrehajlátlansággal vezette a tanácskozást, hogy az ellenzék minden megrovást ezuttal elhalasztott.

Degré ingerlékeny természete miatt az elnöki tiszt betöltésére nem alkalmas.

Kitűnt ez a budai szobor leleplezés alkalmával, midőn egy az ő beszéde közben Kossuthot

éljenzó fiatal embert rendőrséggel fenyegetett meg; most is az előértekezleten a neki nem tetsző szónokokat feltűnő türelmetlenséggel hallgatta s a közbeszólókat névszerinti rendreutasítással fenyegette.

Szerencsét kívánunk az öreg honvédségnek az új elnök választásához; ki hivatva van új korszakot nyitni, a 48—49-es honvédek ügyeinek intézésében; megtszítandja a központi vezetést a személyes ambíciók és magánérdekek feltolakodásától s azt a mi honvédgyűléseinknek legfőbb, — mondhatnám egyetlen feladata: a segélyezés kérdését, valahára kielégítő és mindenkit megnyugtató módon meg fogja oldani.

Isten tartsa meg Péchy Tamást a hazának és ennek a nemes ügynek, melynek most szolgálatába állott: *sokáig!* . . .

És most átadom a szót, részletes tudósításra másoknak.

Szabó Sámuel.

Péchy Tamás székfoglaló beszéde az országos honvédgyűlésen.

(Általános, zajos taps!) Be kell vallanom, nem voltam rá elkészülve, hogy bizalmatok erre a helyre hív. Meg fogok-e felelni annak a feladatnak, melyet magamra veszek? Nem tudom, de ígérem és fogadom: minden igyekezettel azon leszek, hogy elvállalt kötelességemnek megfeleljek.

Megvallom, nem vagyok jártas a honvédség ügyeiben, s okát is tudom adni: mert azok, kik eddig kormányozták: *nem azon az uton jártak, mely az én meggyőződésemmel egyezett volna!*

Ilyen testületben, hol a dolog természete szerint, különböző meggyőződésű emberek ülnek, *politikát üzni nem szabad.* Ha politikát üzünk, lehetetlen, hogy egyetértés uralkodjék közöttünk; ettől tehát mindenkorra óvakodnunk kell.

Főfeladatunknak azt tartom, hogy a honvéd-segélyezés ügyét helyes mederbe tereljük, s az ország adományát azon névtelen hősök kezeihez juttassuk, kik arra rá vannak szorulva.

Két ok miatt aggódom, új állásom elfoglalásakor: egyik életkorom, másik a meg-megújuló versengés, mely erőnket fogyasztja. Mintha megújulna köztünk a régi átok: *nem ért egyet a magyar, s azért nem tud boldogulni!*

De én reményem és hiszem, hogy a jövőben, ha lesz is közöttünk különböző nézet, el fogjuk intézni egymás közt. Különben is, van külső ellenségünk elég, ezek ellen egymásra kell támaszkodnunk.

Támogatást kérek hát és kölcsönös kéznuyjtást, hogy életünk alkonyán hírünkön csorba ne essék.

Mi kik annak idejében alkotmányunk védelmében és helyreállításában vettünk részt, kell hogy jövője biztosításához is hozzájáruljunk. A mit ős apánk, akkor kevesebb számmal, vöröket ontva nekünk megszereztek, annak fenállását egy új ezred évre biztosítsuk. Erre kötelez minket egykori eskünk is, melyet a 48-as törvények védelmére tettünk.

Igy érdemeljük ki a haza elismerését!

(Hosszas éljenzés és taps).

Az országos honvédgyűlés.

Budapest, decz. 12.

Az öreg honvédeknek az a régóta huzódó országos gyűlése, melynek helyéért Szeged és Budapest versengett, ma délelőtt végre megvolt az új városházának dísztermében. Vagy száz öreg, őszhajú honvéd gyűlt össze, hogy a honvédek sokféle ügyét-bajját meghányják-vessék. Az emberek, maguk a honvédek, szenvedélyes vitára készültek, a melyen sok régen tartogatott gyűlölségnek kellett volna kifakadnia, a négy és fél óra hosszat tartott tanácskozás azonban, hála az ujonnan választott elnök, Péchy Tamás bölcsességének és a tegnapi kompromisszumnak, minden nagyobb vihar nélkül mult el. Csak itt-ott vetett lobbót a szenvedély, egy-egy közbekiáltás, elharapott szó. Degté Alajos alelnök hirtelen és heves eltávózása mutatta a hamu alatt lappangó parazsat. Az ülés lefolyása a következő volt:

Tíz óra volt, mikor Degré Alajos, az országos honvéd-egyesület alelnöke, megnyitotta a gyűlést. Először Szegedet üdvözölte, mert — mint mondá — senki sincs itt, a ki ne sajnálná, hogy nem mehettek el Szegedre. (Pedig ez a mondas csak frázis volt s mindenki tudta, hogy valótlan.)

Szell György, a szegedi honvédek elnöke, kijelenti, hogy ő, ezen a gyűlésen, a mely a tavalyi közgyűlés határozata szerint Szegeden lett volna tartandó; nem vehet részt. A szegedi öreg honvéd azzal nagy zaj között eltávózik.

Mikár Zsigmond jegyző ezután felolvassa a jelenlevők névsorát, a mely szerint 42 honvédegyesület 101 taggal van jelen a gyűlésen. A hiányosan, hibásan összeállított névsor tömérdek rekriminációra adott alkalmat. A hunyadmegyei, udvarhelymegyei, biharmegyei és más kiküldöttek kérik nevüknek a névsorba való fölvételét, mert, noha szabályosan jelentkeztek, ez nem történt. (Közben nagy zaj. Fölkiáltások: „Rendtelenség.“ „Minden zavart ő csinál!“)

Végre Degré alelnök megalakultnak jelenti ki a gyűlést s kijelöli a jegyzőkönyvhitelesítő és szavazatszedő bizottságokat. Bajusz József kifogást emel a szavazatszedő bizottság ellen, melyben Mikár is benne van, a ki választás alá esik. Mikár helyett mást választanak.

Mikár ezután fölolvassa Tisza Lászlónak, az orsz. honvédegyesület elnökének levelét, melyet Degré Alajos alelnökhöz irt s melyben lemond az elnökségről. Új elnökké egyhangu nagy lelkesedéssel Péchy Tamást választják meg.

Degré Alajos gratulál az egyesületnek is, Péchynek is s azt hiszi, hogy jobb embert nem választhattak volna, mint őt, a kinek nagy neve, esze, multja és jelleme egyaránt nagy biztosíték lehet a honvédek szemében. Egyben pedig hosszabb megokolás után, lemondott saját alelnöki és bizottsági tagsági tisztjéről.

A gyűlés tagjai hiába kiabálták, hogy: Nem fogadjuk el! Éljen Degré! Az alelnök fölkel székéről s fejét rázva, sápadtan kisietett a teremből, hová nem is tért többet vissza.

Busbach Péter II. alelnök foglalta el ezután az elnöki széket, s a gyűlés megbízásából küldöttséget menesztett az új elnökért. — A küldöttség visszatérte után, fél tizenkettőkor Busbach újra megnyitja az ülést s meleg szavakkal üdvözli Péchy Tamást:

„Mi egy fényes mult romjai vagyunk, — mondá — Magyarország történetének egy ragyogó lapját irtuk meg s ennek a megírásában segített nekünk excellenziád. Ennek a becsületnek a megőrzése most már a mi feladatunk. Ne feledjük el, hogy hazánk mai állapotának alapját mi vetettük meg. Eleinte a balsors üldözött bennünket, de 1867. óta jobb napok virradtak ránk, megnyugodtunk s azt akarjuk, hogy a multhoz hiven fejezzük be pályafutásunkat. Erre kérjük excellenziádat, legyen ez uton vezetőnk. Excellen-

czíád nimbusa világít ránk s mi lelkesen követjük. Átadom az elnöki széket!"

Péchy Tamás reszketeg, megindult hangon, szép beszédben felelt, melyet gyakorta való éljenzés szakított meg. *)

Elhatározzák, hogy Péchy és Busbach beszédeit kinyomatják és minden honvédegyesületnek megküldik. Busbach indítványára, még küldöttséget választanak, mely Degrét alelnöki állásának megtartására kéri. Ezután kezdtek a napirend tárgyalásához s ennek során először is

a miniszterelnök átiratát olvasták föl, mely tudatja az egyesülettel, hogy a király köszönettel fogadta az egyesület hódoló üdvözlését; azután Balogh Sándor fölolvassa

a múlt évről szóló elnöki jelentést, mely az elhunytokról, a honvédek viszálykodásáról, a honvédségélyezés ügyéről, a budai honvédszobor leleplezéséről emlékszik meg. Az elnöki jelentésből folyó indítványok közül határozattá emelték ezeket: Jegyzőkönyvileg fájdalomukat fejezik ki bajtársaik, köztük Inczedy Sámuel elhunytá fölött s kéri Mikár jegyzőt, hogy a halálozásokat rendezebben tartsa evidenciában, mint eddig. — Köszönetet mondanak Lakatos Miklós képviselőnek, a ki a honvédségélyezés ügyében a képviselőházban felszólt. — A honvédségélyezés cziménél nagyobb vita támadt. Bajusz úgy tudja, hogy a kormány 1894. jan. 1-jétől az öreg honvédek igazolását be akarja szüntetni. Csatóry Lajos kijelenti, hogy a kormány ettől a szándékától, belátva méltánytalanságát, már elállt. Kühnel a segítés ügyét egészen a kormányra akarja bízni, a mi erkölcsi elismerés volna a honvédeknek. Az elnök kijelenti, hogy ennek megbeszélése szűkebb bizottságban, pl. a központban czélarányosabb volna s ezzel áttérnek a napirend következő pontjára.

Wekerle miniszterelnök leiratára, melyben a miniszterelnök a honvédegyesület alap- és segítési szabályainak megváltoztatásáról tanácskozott bizottság jegyzőkönyvét küldi le, s a folyó ügyek állásáról tudósítja az egyesületet. Többen szóltak a leiratnak ahhoz a pontjához, mely szerint az iroda 3300 frtnyi dotációjából a jegyző, Mikár, saját fizetése képen 1500 frtot, ezután egyenesen az állampénztárból vehetné föl. Gál Elek szerint az egyesületnek van pénztárosa, mért nem annak a kezébe adják a pénzt? Nem korrekt dolog, ha a főjegyző elnöki utalvány nélkül az állampénztárnál két garast is fölvesz. Az elnök szavai után, melyek szerint ezt a kérdést később lehet tanulmányozni, áttért a gyűlés az apróbb jelentésekre:

az egyesület ujévi tisztelgésére a miniszterelnöknél az okt. 6-kán rendezett gyászmisére, s a honvédsírok megkoszoruzására. A jelentéseket tudomásul vették. A következő pont:

az 1892-ki zárószámadás, az 1893-ki pénztári jelentés és 1894-ki költségvetés volt, melyeket Borszék Soma pénztáros terjesztett elő a pénzügyi bizottságnak ezekkel a kiséző soraival: „A jelentések, a bennük előforduló szabálytalanságokat nem tekintve, számokban helyesek s így a fölmentvény megadását javasoljuk.“ A szabálytalanságokat többen szóvá tették, úgy, hogy a pénztáros a számadásokat a szóáradatban elé sem terjeszthette s azokat majd a központ fogja megvizsgálni. A szabálytalanságok okául azt hozták föl, hogy eddig a volt elnök Tisza László kezelte a pénze- ket, az elnök és a pénztáros külön egymástól elűtő számadást vittek. Közben sürűn hangzottak a „furcsa számadás“, „különös eljárás“ fölkiáltások. Az elnök maga is ezekkel a szavakkal fejezte be a vitát: Látom, hogy itt sok hiányosság van! A jelentéseket áttették a központi bizottsághoz. Következtek

a választások. Tíz rendes és négy póttagot kellett választani az alapszabályok szerint. Némelyek a kilépett tagokat ajánlották, de ez ellen Bajusz tiltakozott, hivatkoz-

*) Péchy beszédét külön czim alatt közöljük.

ván az alapszabályokra, a melyek titkos szavazást rendelnek el. Az elnök helyet adott a tiltakozásnak és elrendelte a titkos szavazást, melynek során rendes bizottsági tagokká megválasztották Vavrik Endrét, Cserey Ignácot, Lázár Mihályt, Lakatos Miklóst, Illyés Bálintot, Halmágyi Sándort Mikár Zsigmondot, Kürthy Sándort, Csatóry Lajost, Szentimrey Kálmánt és Gajzágó Salamont; póttagokká: Laczkovics Sándort, Ipolyi Györgyöt, Ibrányi Miklóst és Szász Károlyt Mialatt a szomszéd teremben a szavazás folyt, sorát ejtették

az indítványoknak, melyekben kimondták, hogy a Klapka-siremlék gyűjtését a honvédegyesület veszi kezébe, és üdvözlük József kir. herceget jubileumán. A többi indítványt a központhoz utasították.

Péchy Tamás elnök köszönetet mondott a jelenvoltaknak s fél három órakor az országos honvédegyesület bezárta.

Aligha tévedünk, mikor az összes múlt évi huzalkodást annak röjjük fel, a mi most a közgyűlés legvégén jutott nyilvánosságra, hogy Mikár ur, mint választmányi tag új választás alá került s félt, hogy Szegeden elesik állásától és attól az 1500 frttól, melyet minden eshetőségre elkészülve a választmány kikerülésével, egyenesen a miniszterelnök kezéből akart magának kiutaltatni!"

T. L.

Üdvözlét Péchy Tamás elnökhöz.

A kolozsvári orsz. ereklye-muzeum egyetértve lapunk szerkesztő bizottságával a következő levelet intézte Péchy Tamás újonnan választott elnökhöz:

Nagyméltóságú Elnök Ur!

Kegyelmes Urunk!

Mind az orsz. ereklye muzeumunk igazgatósága, mind a Történelmi Lapok szerkesztő bizottságának kimondhatatlan öröme szolgálta, hogy Nagyméltóságod, a honvédegyesület élén, az elnöki tisztet elvállalni kegyeskedett.

Megegyezik ez a hazában mindenkinek a vágyával. Ennek az óhajtnak adunk a kolozsvári honvéd-egylet utján, bizalmas formában kifejezést az együttérző honvédek testületei előtt, még a nyár folyamán. Ez az óhajtnak teljesült.

De kellemesen lepott meg bennünket az, hogy Nagyméltóságod elnöki beszédében ugyanazoknak a törekvéseknek, ugyanazoknak a vágyaknak és eszméknek adott kifejezést, a miknek mi a Történelmi Lapokban, nemzeti ügyünk méltósága és a tisztos honvédgárda becsülete fentartása érdekében kifejezést adunk.

Nagyon sok kellemetlen dolgot kellett regisztrálnunk addig, amig idáig jutottunk. De szívesen elfeledjük a kellemetlenséget, mert látjuk, hogy a honvédek ügye hála a magyarok istenének végre olyan kezekbe van letéve, a hol az a nemzet bizalmával, megnyugvásával és rokonszenvével találkozik.

Mellékeljük Nagyméltóságod részére a Történelmi Lapok múlt évi folyamát, valamint a f. é. folyam eddig megjelent példányait. Ezek dokumentálják, hogy Nagyméltóságoddal össze beszélés nélkül is egy érzés, egy gondolat vezetett bennünket.

A „Történelmi Lapok“ mind ama honvédek és honvédegyesületek kedvenc olvasmányát képezi, a kik és a melyek a Nagyméltóságod által hangoztatott elveket magukénak vallják és így nagyon kellemes kötelességet teljesítünk, a midőn e szép program megvalósítás körüli támogatáshoz a Történelmi Lapokat őszinte lelkesedéssel felajánljuk.

Meg lesz Nagyméltóságod győződve, hogy egy szívvel, egy lélekkel, egy czélra teljes egyetértéssel munkálkodva, nagyon szép eredményt fogunk elérni.

Hazafiu üdvözléttel az ereklye-muzeum igazgatósága és a Történelmi Lapok szerkesztő bizottsága

A honvédségélyző-egylet számadása.

Felelet Nagy Pál a Tört. Lapok m. számában megjelent cikkére.

I. a *Nedeczky István* alapító-tag.

A „Történelmi Lapok“ 23. számában, Nagy Pál aláírásával „a honvédségélyző-egylet 1891. számadása“ cím alatt egy cikk jelent meg, mely cikkre, az igazság és méltányosság érdekében, szükségesnek tartom helyreigazításként egy némely észrevételt tenni.

Czikkiró ur, cikkét azon kezdi, hogy a segélyző-bizottságot vádolja, hogy „nem terheli nagyon szívére a segélyre szorult honvédek sorsa.“ Hogy ezen vád mennyire felel meg a valóságnak, kitűnik abból, hogy a honvédségélyző-egylet ügyeit jelenleg is az a bizottság kezeli, mely az egylet alakulása óta 5 vagy 3 személy változtával, ugyanazokból áll, kik akkor e bizottságba választottak s kik mint 1848—49. honvédek és alapító-tagok hazafiúi kötelességérzetből, minden díj nélkül választottak, azon körülbelül 200 alapító-tag közül, kik az egylet alapították s azóta folyton működnek; — ezen bizottság, mely 1867 óta az 1880-as évek elejéig a honvédeket a saját összerakott filléreiből segélyezte és nyugdíjazta, mely bizottság működésének köszönheti legnagyobb részét az 1848—49. évi volt honvédség a máig elért kedvezményeket. Azt hiszem, igen tisztelt Bajtárs ur is be fogja látni, hogy ezen bizottságot, ily súlyos váddal illetni, legenyhébb kifejezést használva is: nem méltányos és nem helyes, annyival is inkább, mert megjegyzem, hogy a mióta az állam is hozzájárul a segélyezéshez, a m. kir. miniszterelnök ur — mintegy a kormány képviselőit — 2 tagot nevez ki a bizottságba.

Áttérve a felhozott számadási tételekre, megjegyzem, hogy azok helyesek. Czikkiró ur az egyletnek egy évi számadásait vizsgálta meg s az itt észlelt megtakarításon megbotránkozott. Ha azonban az egylet az előző évi számadásait átvizsgálta és az egylet belügyeit egy kis figyelemre méltatta volna, minden esetre rájön ezen megtakarítás indokára. Abban az időben ugyanis, míg az egylet az államtól semmit — csak később Tisza Kálmán miniszterelnöksége alatt, eleinte 40.000 frt. később 80.000 frt. dotációt nyert, a nyugdíjazandó egyének rohamos emelkedése folytán kénytelen volt a bizottság, az egyletnek a földhitelintézetnél elhelyezett törzsvagyonából, melyet mint említém, az alapító-tagok adtunk össze előleget venni, hogy az egylet fizetéseit teljesíthesse. Igen természetes, hogy midőn az előleg felvétele eszközöltetett, magasabb összeget vettünk fel emelkedési alapul a tényleges emelkedésnél s így a felvett előleg nagyobb volt a szükségletnél s így nem csoda, ha ezen összegből (saját törzsvagyonunkból) megtakarítást eszközöltünk. Az 1890. évben, az egylet bizottsága elhatározta, Tisza Kálmán miniszterelnök ur hozzájárulásával, mi egy anketben tárgyalatott, hogy a nyugdíjazási kor, mely eddig 70. évben volt megállapítva, a 65. évre leszállítja. Hogy az ez által keletkező többlet fedezhető legyen, az 1891. évre a magas kormánytól 200.000 frt. dotációt kért, mely összeg az országgyűlés által meg is szavaztatott. Ugy de a megszavazás és az alapszabályok jóváhagyása annyi időt vett igénybe, hogy az eredetileg 1891. év január 1-re tervezett nyugdíjazási kor leszállítás csak a III. évnegyedben volt életbeléptethető. Igen természetes, hogy ezen magasabb dotáció megszavazása előtt, a nyugdíjazási kor leszállítása nem volt eszközölhető s így azon különbözet, mely a kor leszállítás által keletkezett, egy félévén át megtakarítatott. A megtakarítás, ha ugyan annak nevezhető, azt hiszem, ezzel indokolva van. De én úgy hiszem, megtakarításról egy-

általán szó sem lehet, mert hiszen ezen megtakarítani mondott összegek, mint a fentiekből kitűnik, nem az által keletkeztek, hogy valamely meghatározott czéltől, megtakarítás czéljából elvonattak volna, hanem egyszerűen az által, hogy az egyletnek több pénze volt, mint a mennyi az akkori alapszabályok keretében, szükségleteink fedezésére elegendő lett volna. Hogy pedig ezen összegek a törzsvagyonból vett előleg visszatérítésére fordítottak, azt úgy hiszem, bővebben indokolni felesleges. Mégis megjegyzem, hogy a t. czikkiró ur sem ütközne meg azon, hogyha ezen alapítvány keletkezése iránt némileg érdeklődött volna s annak keletkezése felől értesülést szerez. Ezen alapítvány ugyanis úgy keletkezett, hogy néhai Andrássy Gyula gróf kezdeményezésére, egyesek önkéntes adakozásból, oly feltétel mellett adtuk össze, hogy ezen alapítvány kamataiból az 1848—49. évi honvédek segélyeztessenek, — az 1848—49. évi honvédség kihaltával pedig a tőke az új honvédségre szálljon át. S így azt hiszem, hogy czikkiró ur be fogja látni, hogy ha a tőke egyrésze a segélyezésre fordított, vagyis más szóval, elkötetett, valódi czéljától elvonatott és annak megtérítése, a legelső alkalommal, mielőtt az lehetségessé vált, feltétlenül szükséges volt. A mi pedig czikkiró ur azon állítását illeti, hogy az által, hogy ezen költsönvett összeg megtérített, valaki a szűkölködő bajtársak közül rövidséget szenvedett volna, nem felel meg a valóságnak, — mert ugy ezen évben, mint mindig, mindazok, kik az egyleti alapszabályok értelmében, nyugdíjra vagy segélyre igényvel bírtak s azért folyamodtak, az őket megillető anyagi támogatásban részesítettek is.

Czikkiró ur kifogásolja, az egylet által a kezelési költségekre kiadott összegeket is. Erre nézve más megjegyzésem nincs, mint az, hogy: munkájáért ki mit érdemel, ez nézet dolga, minden esetre meg fog azonban engedni t. czikkiró ur, hogy erre nézve a bizottság és a nagymélt. miniszterelnökség nézetét, elég mérvadónak tartom arra nézve, hogy pazarlás ott sem fordulhat elő, — de azt hiszem, hogy elég takarékoskosságot fejt ki a bizottság, midőn a kezelő hivatalban, a m. kir. Belügy-miniszterium által minimumként meghatározott tisztviselői létszámát, két egyénnel kevesebbet alkalmaz, holott a munka évről-évre szaporodik. Mutatja ezt az is, hogy a nyugdíjasok száma a f. évben 1117 egyénnel szaporodott s így ép e napokban 226 adóhivatalnál 4574 egyének, az 1894. évfolyamára nyuádjak és évnegyedi segélyekben 342.427 frt utaltatott ki, — ha már most hozzávetjük az 1894. év folyamán bekövetkező nyugdíjazások által fog előállni, azt hiszem a megtakarítások, egészen fel fognak használtatni s az 1895. évre pedig, az egyletnek szükségletei fedezésére a jelenleg rendelkezésére álló összegnél nagyobb összegre lesz szüksége.

A kiadások „különféle“ rovatában, az orsz. közp. honvédegyeletnek évenként adni szokott dotáció szerepel, mely tételnek értelme és jogosultsága, abban leli indokát, hogy egyletünknek, az igazolványok felülvizsgálatában segédkezett.

Határozottan kifogásolnom kell azon vádat, hogy az egyletnél a személyi befolyásnak és az azzal járó önkénynek tere volna. Az alapszabályok a mérvadók s bizonyára inkább a segítség, mint az elutasítás képezi a hangulatot. Különben is az egylet működése nyilvános, — számadásait évenként az állami számvevőszék vizsgálja meg s működéséről a honvédelmi miniszter ur a képviselőháznak évenként jelentést tesz. Azon vád pedig épen megfoghatatlan, hogy a segélyző-egylet többet gondol magára, mint az éhező honvédekre, hiszen a bizottság díj nélkül teljesíti alakulása óta teendőit s így érthetetlen,

honnan ered az a gondolat, hogy az egyletnek a segélyezésen kívül más mellékes célja is lehetne.

A mi végre cikkíró úrnak ama kívánságát illeti, hogy a honvédek segélyezésének ügyét, a kormány venné gondozás alá, — ez nem új eszme, mert az már magában a honvédség-egylet felügyelő-bizottságában is többször szóba került, de természetesen erre nézve csakis az alapítók közgyűlése van hivatva illetékesen határozni, melyhez a kormány hozzájárulása is szükséges.

Megjegyzem végül — ne vegye rossz néven t. cikkíró ur — hogy: sokkal jobban tette volna s a bajtársi viszony is úgy hozta volna magával, hogy ha a kezelés körül felvilágosításokra van szüksége, az iránt direkt az egylet felé fordul s nem igyekszik rossz információ alapján szerzett felületes értesülésekből, pálcát törni egy oly erkölcsi testület felett, mely mindig és mindenha a honvédügynek egyedüli lelkiismeretes és önzetlen támasza volt. Egyébként meg vagyok győződve, hogy mint már az első fellobbanás, úgy ez is nemsokára kialszik s akkor megint szó és láрма nélkül teljesülhetik, az egylet tagjai, emberbaráti és bajtársi kötelességüket, jutalmat találva, kötelességérzetük teljesítésében.

Nedeczky István.

A brassói honvédegylet estélye.

Az országban a legszegényebb egylet, a brassóme gyei 1848—49-es honvédegylet, egy árva fillérrel sem rendelkezik, nem is rendelkezett soha, tagjai — egy párnak kivételével — a legszegényebb sorsu napszamos, munkaképtelen, egyének — koldusok, ezeken segíteni vagy bár a legszükségesebb irodai költségeket fedezni sem képes az egylet; ezen nyomorútt állapoton segíteni kellett, f. évi december 1-én az Európa szálloda nagytermében társas estélyt rendezett az egylet következő műsorral: 1. „Alkalmi beszéd,“ tartotta dr. Vajna Gábor ur. 2. „Hegedű solo,“ előadta Honigberger Helén k. a., zongorán kísérte Honigberger Róza k. a. 3. „Tenor solo,“ énekelte Binder Jenő ur. 4. „Előre,“ Tóth Kálmántól, szavalta Végh Mátyás ur. 5. „A szórakozott kisasszony,“ vig monolog, előadta Dömjén Zoltánné urhölgy. 6. „Magyar Népdalok,“ énekelte Reich Mina k. a., zongorán kísérte Jaschik Gyula ur. 7. Műsor után táncz.

A brassói magyar dalárda is fel volt kérve a közreműködésre, de megtagadta estélyünkön közreműködni, a mint a dalárda elnöke f. é. november 26-án írásban közölte: „azon okból, mert a dalárda tagjai elhatározták, hogy többé olyan estélyen, hol belépti díj szedetik cselekvőleg részt nem vesznek. *Hazafias célokra rendezendő ünnepségeknél* azonban mindig számíthatni közreműködésére, e szerint a *brassói magyar dalárda* nem ismeri hazafias célúnak az 1848—49-es honvédegylet működését, mert még annyit sem akart megtenni, hogy ha már mint testület nem veszen részt, bár mint férfiak a tagok közreműködjenek az estélyen.*)

Ez bizony megtörtént, de meg történt az is a mi Brassóban soha, hogy a 48-as elaggott honvédek felségelésére, az egylet neve alatt társas összejövetel rendeztetett, mert — hogy őszintén megvaljuk — egyletünk fennállásáról, működéséről a városi közönség vajmi kevés tudomással birt eddig! tanusítja ezt magyar dalárdának részvétlensége is.

*) Vaskalapot annak a rosszul czimzett „magyar“ dalárdának. Szerk.

A vállalat merész volt, de neki vágtnak 48-as honvédek módjára és az estély minden tekintetben fényesen sikerült, lelkes honleányaink és honfiaink a legnagyobb lelkesedéssel és odaadással működtek, válogatott szép közönség volt, kitűnően mulatott és viharos elismerésben részesítette a közreműködőket, az ifjuság pedig reggeli 3 óráig vígan tánczolt.

Az anyagi siker is teljesen kielégítő, hálás köszönettel tartozunk a n. é. közönség pártoló részvételének: el kelt 251 drb. á 50 kr jegy: = 126 frt. Rombauer Emil, állami reáliskolai igazgató ur ajándékozott 10 frtot. Moór Gyula evang. magyar luth. esperes ur 2 frtot és így volt az összes bevétel 138 frt, a kiadás ellenben 36 frt 50 kr. Maradt tiszta jövedelem 101 frt 50 kr.

Brassó, 1893. december hó 6-án.

X. Y.

Ez buzdító példaul szolgálhat más honvéd egyletnél is hasonló cselekvésre. A Vajna Gábor alkalmi beszéde igen emelkedett szellemű volt, s mind a honvédeknek, mind a közönségnek szívéhez szökött, fenntartjuk magunknak alkalom adtán annak a közlését. Szerk.

Levelezés.

A honvédek kötelességeirői.

Halas, 1893 decz. 3.

Tekintetes Szerkesztő ur!

A budai honvédszobor leleplezési ünnepély után, méltóztatott az „1848—49. Tört. Lapok“-at nevemre megküldeni s azokat én elfogadtam.

Az elfogadással tehát jeleztem, hogy a lap célját *helyeslem*, azt a régi honvédek *összekötő kapcsának* tartom, *mely hivatva van beszüntetni a folytonos zavargást a központon s helyette a higgadt céltudatos eljárást honosítani meg*: mert

Nekünk most is *nagy kötelességeink vannak*; 48-ban fegyverrel védtük alkotmányunkat, most higgadt komoly észszel fel kell állitanunk, meg kell teremtenünk „a magyar államot“, ehhez ép oly erős akarat, ép oly kitartás kell, mint a milyent akkor kifejtettünk.

Ez ha sikerül — mit hiszek — el fogjuk érni azt, mit még óhajtunk, kívánunk, akarunk — pártkülönbség nélkül — *az önálló 1848-iki Magyarországot.*)*

Többet akarni most Európa mai helyzetében álmódásszámba megyen.

Most a midőn a kolozsvári 1848—49. orsz ereklje-muzeum alapításához járulásra a szerkesztőség t. bizottsága által felhivattam, idemellékelve küldöm a 2181. sz. gyűjtőkönyvecskét, melynek 50 darabot tartalmazó szelvényeit magam és családom nevében megtartom és helyette 5 frtot, két aláírási metszvényre 1 frtot, a „Tört. Lapok“-ra mult félévre 2 frtot, ugyanerre elő-

*) Engedje a magyarok Istene.

Szerk.

fizetés a jövő félévre 2 frtot, összesen 10 frtot a mai postán utalványoztam.

Van szerencsém ezuttal kabinet-arczképmemet mellékelni és a 10 kérdő pontra válaszmomat kel- lőleg hitelesített alakban kiállítva tisztelettel be- küldeni.

A tekintetes Szerkesztő urnak

őszinte híve

Tóth János,

okleveles mérnök és földbirtokos.

Honvéd-egyletek köréből.

A közp. segélyző bizottság ellenőrzése. A közp. segélyző bizottság nagy gyűlése, mely minden évben megtartatik, nyilvános; — számadásait, mióta az egy- letet anyagilag az állam is támogatja, a m. kir. állami főszámszék vizsgálja s azonkívül az egylet működéséről a m. kir. honvédelmi miniszterium a képviselőháznak évről-évre tüzetes jelentést terjeszt be. Nagyobb ellen- őrzés okáért csak egy névszerinti kimutatás kellene a segélyezettokról, hogy kitűnjék, melyik vidéken, kik ré- szesülnek segélyben?

Az orsz. menház-bizottság egy külön működő testület. A menházat sok baj után vette át az állam s azt tulajdonkép az említett bizottság által a honvédelmi miniszter kezeli, kinek költségvetésében fordul elő. A bizottság elnöke, Jekelfalussy Lajos miniszteri tanácsos volt honv. százados jelenleg szabads. állományu alezre- des, tagjai Lévay Henrik, Csatáry Lajos, Szomjas József, Bellagh Imre, Degré Alajos, Busbach Péter, Nedeczky István és mások. Ezen intézet valamennyi ily katonai intézet felett áll s mint Budapestről írják, bizonyára hálaelismeréssel adózhatnak a menházbeliek érte a hon- védelmi miniszternek, Fehérváry bárónak, ki a bizottság javaslatát valami javításra kényelmre és élelmezésre soha még vissza nem utasította s mindenben a legelő- zékenyebben és barátságosabban jár kezükre, hogy az öregek ott, a mennyire csak lehetséges, élvezetesen tölt- sék hátralevő napjaikat.

Koronázási adomány a honvédeknek. A ko- ronázási adomány hollétéről, többoldalu kérdezősködés folytán a következőket közöljük. A király és királyné ő felségeik által az 1848—49. évi honvédeknek adott 100.000 darab arany még 1867. évben kiosztatott. A kiosztást a belügyminiszterium vesetése alatt egy bizott- ság végezte (ez időben belügyminiszter gróf Wenckheim volt). E bizottság a honvédeknek jelentkezésre felhívta s közöttük rangszerinti irányban, az egész összeget (miután az nem volt alapítvány) kiosztotta. Ez a bizottság nem a jelenlegi honvédség-egylet volt, mert ezen kiosztás után alakult csak az egylet, Hogy ez a bizottság a ki- osztott összegekről vezetett-e számadást? s ha igen, ezen számadások meg vannak-e s azok a nyilvánosságra hozhatók-e? azt nem tudni. Egy bizonyos, hogy a jelen- legi segélyző-egylet ezen kiosztásnál be nem folytathott s azt nem eszközölhette, miután ez az egylet még az időben meg sem alakult. Tüzetes felvilágosítással ez ügy- ben valószínűleg csak a belügyminiszterium szolgálhatna.

Temetkezési segély a honvédeknek. A hon- védegyeleti alapszabályok ide vonatkozó része azt mondja, (lásd „Történelmi Lapok“ 1892. évf. 76—78. lap, 21. §) hogy: temetkezési költség főtiszteknek 25 frtig adható. Az eddigi usus szerint, kisebb községekben elhunytak részére, tekintettel arra, hogy ott a temetés kevésbé

költséges, mint itt a fővárosban vagy valamely nagyobb városban, a maximum nem minden esetben utaltatik ki, — annyival is inkább, miután a temetkezési segélyek szüksége mindinkább emelkedik. Az is igaz, hogy ezen összegből valami diszes temetés nem volna rendezhető, de hát a honvédegyeletnek az a célja, hogy a hátra- maradtoknak az elhunyt bajtárs tisztességes eltemeté- sét biztosítsa. Az intézők véleménye az, hogy egy köz- ségben 20 frtból igen tisztességes temetést lehet rendezni.

Vagyontalanság mérve a honvédség-egylet- nél. Az orsz. honvédség-egyletnél vagyontalannak tekintik az ügykezelési szabályok szerint fő- és törzs- tisztek, ha 5 frt, altiszt és közemberek, ha 2 frt állami adót fizetnek. A f. évi szeptember hó 28-án a miniszter- elnök elnöklete alatt tartott anketten ez a pont némileg meg lett változtatva. Az adófizetés ezen két maximuma változatlanul hagyatott ugyan, de ezekből a kereseti adó levonatik, vagyis a kereseti adó a jövőben figyelmen kívül hagyatik s vagyontalannak már most az tekintetik, a ki kereseti adó leszámításával 5, illetve 2 frtot fizet. Igen természetes, hogy ezen kedvezmény nem vonatko- zik arra, a ki valamely üzlet, vagy pl. orvos, vagy ügyvédi jövedelme után fizeti a kereseti adót.

Krudy Gyula szabolcsmegyei honvédegyeleti elnök szerkesztőségünkhez intézett levélben indokolja a baj- társak előtt az országos gyűléstől való távol maradá- át. Súlyos betegsége, mely ágyba döntötte, tartotta vissza. Együttal megütközését fejezi ki a felett, hogy Mikár Zsigmondot, a ki tudvalevőleg a honvédugy kárára és gyalázatára annyi tökéletlenséget követett el s a kit nyilvánosan vádoltak becsületlen tettek elkövetésével, nem csak nem állították becsületbíróság elé, hanem ismételtén megválasztották. Mi e helyütt felvilágosítjuk és meg- nyugtatjuk a bajtársakat. A Mikár ügyének megvizsgá- lása a közgyűlés keretébe nem tartozhatott. Megválasz- tása pedig úgy történt, hogy jobb e helyen arról nem beszélni. A közgyűlés tagjainak sokkal nagyobb volt fel- kért új elnökük iránti tiszteletük, hogysem ezzel a na- gyon kellemetlen dolog tárgyalásával a gyűlés hangulatát ronghatták volna. Egyhangulag abban a nézetben voltak a gyűlésen jelenlevők, hogy M. igazságszerető nemes és komoly elnökük vezetése által egyrésztől ártani a honvéd- ügynek, míg szereplése tart nem tud, másrészt pedig, teiteinek méltó jutalmát nem sokára elveszi.

A székely ezredek pénze. 1849-ben, mikor vége lett a székely nemzet ősi katonai organizációjának, írja a „Brassó“ utóbbi száma, az abszolút kormány elko- bozta a székely ezredek vagyonát. A kiegyezés után : 1869-ben a király elrendelte, hogy a feloszlatott székely gyalogezredek és huszárok minden ingó és ingatlan vagyonát, a ruházati és lóbeszerzési alapokat is, fizesse vissza a kincstár Csik- és Háromszék megyék közönsé- gének s azoknak az egyes családoknak, kik ebben érde- kelve voltak. A leirat azonban írott malaszt maradt a kormány kezében. Az érdekelt székely családok megbi- zottja, Bartha Áron még 1873-ban is sürgette a kor- márnynál a királyi rendelet végrehajtását, de hiába. Azután ő meghalt s a kárpótlásból ez ideig sem lett semmi. Most az egyes székely huszárok családjai, kik még szép számmal vannak, de többnyire nagyon el vannak sze- gényedve, újból a kormányhoz akarnak folyamodni, hogy ez az ő felsége által már meglehetősen régen elren- delt kárpótlást végrevalahára hajtsa végre. Megbizottjuk Jakobovics Ágoston, ki maga is az érdekelt családok tagja.

Tájékoztató a honvédeknek. A segélyezé- s körüli eljárásra nézve a kolozsvári honvédegyelet a nyáron történt újja szervezése után egy kövön sokszorosított

tájékoztatót készített, a melyből egy-egy példányt utbagazításul minden segélyért folyamodó bajtársnak átad. E tájékoztatóra nézve a központi segélyző-bizottság a következőket írja: Végül nem mulasztadjuk el megjegyezni, hogy a kolozsvári t. honvédegyelet igen helyesen tette, hogy az egyeslet tagjai részére, ezen igazán kimerítő tájékoztatót szerkesztette. Eltekintve attól, hogy ezáltal hivataluknak is nagy könnyűséget szerez, miután nem kénytelen, felszerelés végett az iratokat néha 2—3-szor visszaküldeni, hanem a saját tagjainak érdekeit pártolja, a mennyiben az egyeslet intézkedéseit megkönnyíti s így az elintézést gyorsabbá teszi, mire bajtársainknak már fájdalom nagy szüksége is van.

Halálozások.

Honvédegyleteket, munkatársainkat és lapunk barátait kérjük; a halálozásokról sziveskedjenek egy-egy rövid tudósítást írni s a gyászjelentést az ereklye-muzeum számára esetről-esetre beküldeni.

Anzelm Albert ezredes a múlt hónap végén halt meg Saint-Louisban, az Egyesült-Államokban. Anzelm az egész szabadságharcot végig küzdte. A világosi fegyverletétel után kimenekült az országból s Bemmél egyidőben lépett török szolgálataiba. Észak-Amerikába 1851. jutott s felajánlotta magát az Uniónak. Itt is több ütközetben vett részt dicsőséggel. Legutóbbi időben államhivatalban volt. („Honvéd“ decz. 13.)

Dessewffy Gyula, az első magyar általános biztosító-társaság felügyelője, földbirtokos és 1848—49. honvédhuszár-százados nov. 27-én hivatalos útjában Alsó-Kubinban hirtelen meghalt élte 69. évében. A halálát gyászolja a következő családtagok: cserneki és tarkeői Dessewffy Melanie, férjezett szepsiszentgyörgyi ifj. Daczó Ferencné mint leánya, férje ifj. Daczó Ferencz, kis leányuk Margitka, valamint cserneki és tarkeői Dessewffy Dénes mint testvér, továbbá ennek gyermekei, Dessewffy Arisztid és Emma s számos rokonság. A boldogult földi maradványait m. hó 30-án d. u. fél 4 órakor temették Petőn a gyászházból az ág. evang. szertartás szerint a családi sírkertbe. — Dessewffy Gyula neve a honvédnévkönyvben nem fordul elő.

Harsányi János, fővárosi vendéglős, 1848—49-iki hős honvéd, a ki Meszlényiné Kossuth Zsuzsánnát Oroszában az osztrák vasasok kezei közül kimentette, decz. 3-án 69 éves korában hosszas szenvedés után elhunyt. („Fővárosi Lapok“ decz. 8.)

Szepsiszentgyörgyi és szemerjai *Kovács Dénes*, volt 1848—49. honvédhadnagy s évtizedeken át Nagyváradnak ismert és köztiszteletben álló polgára, decz. 2-ikán Mező-Telegden szívszélhűdés következtében, 62 éves korában elhunyt Halálát özvegyén és hat gyermekén — közte Kovács Dénes hírlapíró, Kovács Károly kereskedelmi muzeumi főkönyvelő — kívül kiterjedt rokonság gyászolja. („Fővárosi Lapok“ decz. 5.)

Németh István 1848—48-es honvédfőhadnagy váratlan és hirtelen halála nagy részvétet keltett a hunyadmegyei Maczesdon a közelmúlt napokban. Németh esti 8 órakor ködös időben a községhez közel fekvő vasuti állomás felé indult, midőn egy meredek dombról oly szerencsétlenül esett a mélységbe, hogy szörnyet halt. Holttestét csak másnap délelőtt találták meg, mikor már a köd szétoszlott. A nagy idők tanuját rokona, Németh László hunyadmegyei földbirtokos gyászolja. („Budapesti Hírlap“ decz. 8.)

Mezőtelegdi *Telegdi Móré Károly* nagyenyedi polgár, volt városi és megyei képviselő, valamint egy és utolsó azon 19 városi polgár közül, a kiket az 1849. január 1-én e várost ért veszedelem alkalmával kezesül az oláhok a nagyszebeni fogságba hurczoltak, a honnan aztán Szeben bevételkor sikerült társaival megmenekülni. Telegdit nov. 28-án temették el nagy részvéttel az ev. ref. vallás szertartása szerint a családi sírboltba. 75 éves volt.

Zvarinyi Antal nyug. 1848-as honvédhadnagy, a hozzánk beküldött gyászjelentés szerint, folyó évi decz. hó 6-án, reggeli 8 órakor. hosszas betegeskedés után, élete 78. évében Szabadkán megszünt élni. Elhunytát kesérgik neje: szül. Vietorisz Lujza; gyermekei: Jolán férjével Mineza Sándor tüzér-főhadnaggyal; Antónia férjével Hatánics Gyulával és gyermekeivel; Dezső nejevel és gyermekeivel; Eugenia; továbbá unokái: Hutka Jenő, Aladár és Gabriella; valamint számos rokonai és ismerősei. Az elhunyt hült teteme folyó hó 7-én délelőtt 10 órakor helyeztetett Bezdánban örök nyugalomra.

Szemle.

Az 1848—49-ki magyar szabadságharcz története. A *Gracza György*, a „Budapest“ szerkesztősége által írt s Lampel R. (Wodianer F. és fiai) czég által kiadott nagy munka első füzeté megjelent. Öszinte elismeréssel konstatáljuk, hogy a nagy negyedrért alaku s finom papírra nyomott füzet külső kiállítása rendkívül díszes s illusztrációi minden várakozást föltűlmutnak. A munkának fővonzerejét éppen az illusztrációk képezik. ezeket *Krcih Béla* gróf a fővárosi 1848—49-ki ereklyegyűjtemény és képlár tulajdonosa állítja össze saját nagyértékű s a hazai, sőt a bécsi cs. és kir. udvari könyvtár gyűjteményéből. A jelen füzetéhez is a honvédtábor ábrázoló színnyomatu képen, Petőfi nemzeti dalának kézirata és első nyomtatványa utánzatán kívül 16 egykoru kép, s ezek között a Kossuth, Petőfi, Vasvári és Nyáry arczképe s a mártiusi ifjak csoportképe van fölhasználva, s csatolva van egy 1848-ki fali naptár is. Ilyen kiállításu munka utóbbi szabadságharczunkról még nem jelent meg, s éppen ez okból, azon reményben, hogy a többi füzetek is hasonlóak lesznek, melegen ajánljuk a vállalatot, mely 30 kros 2—2 heti füzetekben jelenik meg, a művelt magyar közönségnek.

Gracza a mártius 15-i nagy nap előzményeinek leírásával, mely ezen egész füzetet betölti, kezdi meg munkáját. Előadása vonzó s a részletekre is kiterjedő Fenntartjuk magunknak, hogy a munka szövegét érdemileg akkor bíráljuk meg, midőn már annak legalább egy köteté megjelenend Addig is azonban jóakarattal, hogy a második kiadásban, a melyet a képekértékénél fogva bizonyára megér ezen munka, az alább jelzett hibák melőztessenek, fölemlítjük az első füzet apróbb tévedéseit. A mártiusi mozzalmakat rajzolva azt írja, hogy *Petőfi* és veje *ép ez időtájt* jöttek föl Koltórol, — ez nem áll, mert még a múlt évi októberben történt. Vasvári nem Nyir-Vasváriban, hanem Tisza-Büdön született s nem júl. 13-án, hanem júl. 6-án esett el s az is vitás kérdés, hogy Togyer Gavrilla s nem Gavrida, mint itt írva van, volt-e a gyilkosa. Irányi nem azután választatott meg képviselőül, midőn már első ízben kormánybiztos volt, hanem még 1848. évi júniusban. Vajdának „A virrasztók“ czimű költeménye igen szép, hanem annál az elnyomatás költészetének sokkal becsesebb gyöngye Aranyank és Tompának nem egy költeménye. Óhajjuk, hogy a jövő füzetekben ilyen apró tévedésekkel se találkozunk.

Képek a szabadságharcból a milleniumra. A kolozsvári orsz. ereklye-muzeum felkéri a honvéd-egyleteket, a hazai fényképészeket, rajzolókat, s az ügy iránt érdeklődő hazafiakat, honleányokat, hogy a millenium idejéig a szabadságharczbeli honvédek arczképeit, a honvédemlékek képeit vagy miniatura mintáit, valamint honvéd siremlékek, csatahelyek képeit a kolozsvári orsz. ereklye-muzeumba beküldeni sziveskedjenek. A muzeum minden tárgyat köszönettel fogad és nyilvánosan fog nyugtázni. E tárgyakból a millenium idejére egy szép kiállítás rendezése tervezetik.

Az „Aranykönyv” 140—156. oldala van mai számunkhoz mellékelve, tartalmazza a következők gyűjtéseit és adományait: Antalfi László ref. lelkész Alsó-Vadászi 1 frt 50 kr., Kozma Ede püöri biztos Sz.-Régen 2 frt 60 kr., Seh Sándor adótárnok Györ 2 frt 50 kr., Jenei Dániel Zsarolya 5 frt 20 kr., Apáthy Antónia Bikácson 5 frt, Mamitz János áll.-fönök Uj-Zsolna 10 frt, Pénzügyigazgatóság Szolnok 30 kr., Bay Béla áll.-fönök Szomoszló 3 frt 10 kr., Fekér Sámuel püöri szemlész Uzon 4 frt 80 kr., Langhmár János püöri biztos Budapest 4 frt 90 kr., Csalah Kálmán püöri biztos Déva 5 frt, Miskolezi kir. adóhivatal 1 frt 20 kr., Szommer István adótárnok Csáktornyan 5 frt, Vámosi József püöri szemlész Zsolna 1 frt 50 kr., Hyross Ödön püöri szemlész Nagy-Salló 1 frt 20 kr., Rechák Ödön pü. igazgató Szegszárd 5 frt, Csiky János püöri fővigyázó Dobrán 50 kr., Kéri Elek közjegyző Doboz 1 frt, Baksay Sándor ref. lelkész Kun-Szt-Miklós 5 frt, Puskás Lajos ref. pap Nyén 5 frt, Veszprémi pénzügyigazgatóság 1 frt 20 kr., Reinbold Olivér pénzügyigazgató Sz.-Udvarhely 5 frt, Biró Imre pénzügyöri szemlész Budapest 8 frt, Iszlay Pál püöri szemlész gyűjtökönyvén 5 frt, Kossa József adótárnok Tapolca 5 frt, Posta-és táviradahivatal Vercsecz 5 frt, Szentmarjai János püöri szemlész Letenye 1 frt 70 kr., Pénzügyöri szakasz Ó-Lubló 20 kr., Fáklya Zoltán püöri szemlész Kemece 1 frt 50 kr., Vasuti áll. előljáró Vinár 1 frt 50 kr., Németh Zsigmond püöri biztos Rimaszombat 50 kr., Szerkovszky N. püöri szemlész Kassa 50 kr., Vizer Márton püöri szemlész Nyir Madán 1 frt 90 kr., Oó József postamester Csucsa 1 frt, Keresztes Domokos postam. N.-Sajó 1 frt 43 kr., Toldy Lipót püöri szemlész Duna-Véce 80 kr., Soó Sándor püöri fővigyázó Feltorda 1 frt, Posta-és táviradahivatal-igazgatóság Pozsony 2 frt 10 kr., Fövámhivatal Orsova 1 frt, Hoffmann Antal püöri szemlész Szt-Gothárd 1 frt, Tóth Ferencz lelkész Déregnyó 1 frt, Sass Károly ref. lelkész Albis 1 frt, Darkó Lajos Pagocsa 1 frt, Bartha József adótárnok S.-Szt-György 5 frt, Stefáni Károly pénzügyöri szemlész Olasztelek 2 50 kr., Dénes László püöri szemlész Hátszeg 1 frt 30 kr., Szalay Elek Hariban 5 frt, Papp Miklós pénzügyigazgató Trencsén 5 frt, Kelemen József vámszedő Bodzaván 5 frt, Márkus Albert fővigyázó N.-Selyk 2 frt, Filesz Károly áll. fönök Segesvár 2 frt 80 kr., Pénzügyöri szakasz Halics 50 kr., Raschka János kir. tanácsos pt. igazgató 5 frt, Perényi postamester Királyházán 2 frt, Czövek Bertalan postamester Forgácsfalván 1 frt 30 kr., Kóré Ferencz kjegyző Mudrán 3 frt, Koltai Ernő posta-főtiszt hivatalvezető Budapest 5 frt, Halics Adolf Tolna 5 frt, Csiky Sándor áll.-fönök M.-Uujvár 5 frt. Pesti öns. egyl Bpest 5 frt.

XIX. Társas estély.

Kolozsvár, 1893. decz. 15.

Messze földről el-el zarándokolnak a negyvennyolcas öreg honvédek, — vagy a velük együtt érző hivek, hogy részt vehessenek a kolozsvári orsz. ereklye muzeum és ezzel rokontestületek által minden hó 15-én rendezni szokott társas estélyeken.

Ma Székely-Udvarhely mellől Bikafalváról jött be Ugron Gáspár az udvarhelymegyei honvéd-egylet érdeemes elnöke.

Ugron Gáspár ott volt Berde Mózsival az agyagfalvi gyúléson, ott volt Gábor Áronnal, ott volt Bem mellett a tüzekben, a mikor Petöfi dalban olvasta fel reájuk: „Nem mondom én előre székelyek” és

eljött Kolozsvárra, hogy a kolozsvári honvéd-egylet tagjaival kezét szorítson, hogy kifejezze élöszóval is a székely honvédek fájalmát a 11. zászlóalj egykori parancsnokának Inczédynek halála felett.

Eljött, hogy a viszontlátás és együttlét egy pár óráját kellemesen eltöltse az együttérző hivek társasában.

A társaságnak a mai már a XIX. estélye volt, melyet a kolozsvári kaszinó épületében levő Szilágyi Béla kitünően berendezett éttermében töltöttek.

Szép számmal gyűltek össze az estélyre az érdeklők.

Szabó Samu elnök a társaság vendégét, Ugron Gáspár honvédegyleti elnököt zajos éljenzések között köszöntötte fel.

Ugron Gáspár a kolozsvári honvéd-egylet elnökét Szabó Sámuel tanárt élteti, annak a testületnek elnökét, a mely Magyarországon a honvéd ügynek fényt, tekintélyt, lendületet adott az által, hogy Péchy Tamást elnöknek indítványozta.

Kijelenti, hogy a mint az ország honvédegyletei a kolozsvári honvéd-egylet javaslatát egy szívvel, egy lélekkel elfogadták, a székelyek is teljes bizalmat helyeznek a kolozsvári honvéd-egylet működésében és szivesen követik bármikor, ha valamit indítványoz, mert e honvéd-egylet szervezete, működése és helyi viszonyainál fogva vezérszerepre van hivatva. Ismételten élteti Szabó Samu elnököt.

Szabó Samu tanár ugy fogadja ezt, mint az összes bajtársaknak szólót, a kik az egyletben egy szívvel, egy lélekkel törekednek nemes czélok megoldása felé.

Felköszöntötték ezután Kalmár Antal főhadnagyot, a ki szintén Budapesten volt, részt vett az orsz. honvéd gyúléson Kolozsvár képviseletében.

Szabó Sámuel elnök ezután a társaság feszült figyelme között számolt be budapesti küldetésével.

Több a történelmi eseményekkel kapcsolatos dolgok megbeszélése után az ereklye muzeum öre bemutatott rendkívül sok ujabban érkezett honvéd képet, melyek között a társaság tagjai sok ismerőssel találkoztak.

A társaságban megilletődéssel emlékeztek meg Inczedy Sámuel haláláról, kivel egyike dölt ki a kolozsvári három ezredes közül, kikről az áprilisi társas összejövetelen, mikor együtt voltak, a társaság egy vidéki vendége lelkesedéssel jegyezte meg, hogy három ilyen ezredese egy városnak sincsen.

Az estély 11 óráig tartott. Ott láttuk a következőket: Ugron Gáspár, Baló László, Szabó Sámuel, Kalmár Antal, Biró József, Létay Lajos, Vajasy Lajos, Böckel Károly, Spaller Károly, Sipos Károly, Koch Károly, Kuskó István, Kolozsvári Etelka, Hegyi Endre, özv. Bregárdt Jánosné, Szabó Antal, Buday József, Poszler Gyuláné, Poszler Gyula, stb. stb.

Bekötési táblák az 1848—49. Történelmi Lapok 1892. és 1893. évi folyamának bekötésére decz. 15-től kezdve, darabonkint 80 krral megrendelhetők a kiadóhivataltól. A bekötési tábla diszes kiállítással készül. Az 1892-ik első évfolyam táblája vörös angol vászon, az 1893. év folyam táblája fehér lesz. Az 1894. évfolyam táblája pedig zöld angol vászomból fog készülni. A m. é. folyam bekötési táblái olcsó, elegáns és izléses kiállításáért előfizetőink körében nagy keresletnek örvendtek. E táblába kötve, a Történelmi Lapok bármely szalon asztalnak diszét képezi. A tábla első lapján piros (a f. é. folyamnál fehér) alapon arany nyomással koszoru által övezve foglal he-

lyet Magyarország és Erdély külön-külön álló czimere, melyet felül, szent István koronája foglal össze. Ez alatt disz betűkkel a lap czime, a szerkesztőség s az évfolyam van feltüntetve. E felírást, a tábla szélein izléses fekete nyomású körzet veszi körül. A tábla hátsó lapján vaknyomású ékitmények foglaltatnak. A tábla sarkára az első lapon foglalt felírat van arany nyomással helyezve. E felhívást azért tartjuk szükségesnek most idejében közölni, hogy olvasóinknak módjuk legyen az ideje korán való megrendelésre s tájékozva legyünk a készitendő példányok számára nézve.

A m. vagy a f. é. folyamból a hiányzó számokat kérjük december folyamán reklamálni, mert azon túl a felesleges példányokat, mint mutatóvány számokat szétküldi a kiadóhivatal. A kért számokat, a mennyiben azok rendelkezésre állnak, posta fordultával megküldi a kiadóhivatal. **A m. é. folyamból, a mig esetleg után nyomásnak a szüksége fel nem merül, a 2. és 6. sz. a f. évfolyamból pedig a 3. számból** fogytak el a felesleges példányok.

Kérelem emigránsainkhoz. Hosszas előmunkálatok és adatgyűjtés után végre meglehetősen pontossággal tudjuk, kik és hányan élnek még dicső szabadságharcunk honvédei közül. Nem kevésbé fontos lenne azonban honvédeink közül amaz *emigránsaink* neveit is tudnunk, kik a haza szent ügyeért körülbelül 45 év előtt külföldre bujdosván, hosszas hányattatás után a honvágytól indítva ismét hazánkba tértek és nemzetünk szerencséjére még ma is élnek. A világosi napok után közel 4000 honvéd emigrált ki Törökhonba, mások meg Komárom feladása után. Nyugatra emigráltak, a harmadik csoportja az emigránsoknak pedig Kossuth hívására 10 év múlva gyűlt össze Olaszországban, az 1859-iki magyar legió zászlaja alá. Kik élnek még ezek közül, kiknek neveit sem ismerjük még mind teljesen? Lapunk egyik az emigráció történetével speciálisan foglalkozó belmunkatársa összeakarván állítani *a még élő emigránsok teljes névsorát és emigránsokdásuk rövid történetét*, olvasóink és honvédeink támogatására számítva, felkérjük ezennel nemcsak t. előfizetőinket, *de összes olvasóinkat*, szíveskedjenek szerkesztőségünkhöz beküldeni a még élő emigránsok neveit és pedig, nemcsak emigráns-olvasóink szives tudósító *rövid levelét* és pontos lakáscímét kérjük, hanem mind amaz emigránsaink nevét, kiket olvasóink netalán ismernének. Olvasóink szives buzgóságától függ, hogy a még élő emigránsaink lehetőleg teljes névsorát mielőbb összeállithassa

a szerkesztőség.

Régi magyar családok könyve. Egy negyvennyolczas bajtársunk Doby Antal nevezetes dologgal foglalkozik évtizedek óta. Családtani munkát ír 26 évi adatgyűjtés után. A napokban 12 nagy kötetben be is fejezi, mutatvánul megjelent belőle ez év elején a Podmaniczky-rész, a főiri család áldozatkészségéből. Nem a szaktudós igényével lép e nagy munkával a történetkedvelő nagy közönség elé, magánkedvtelésből áldozott a bajtárs egy fél életet s egy kis vagyont arra, hogy Magyarország főiri családainak eredetét s leszármazását az újabb nyomozások alapján hozza. Nem keresi vele a hiuk dicsőségét, mint öreg honvéd hazájának akart vele szolgálatot tenni, hogy most a „*talmi*“ Báthoryak, Rákócziak korszakában a történelemből mutassa ki, kik

vojak a multban hazánk oszlopai. — Ez a szép foglalkozás nem szorul dicséretre.

Megvételre keressük a következő, gyűjteményünk-ből hiányzó hirlapszámokat és füzeteket: „Pesti Napló“ 1878. évf. reggeli 21. sz., „Képes Családi Lapok“ 1887. évf. 43., 1888. évf. 1., 26., 27. sz., „Magyar ifjuság“ 1891. évf. 52. sz., az *Aldor* Imre szerkesztésében megjelent „Tarka Világ és Képes Regélő“ 1869. I. évf. 1—4. és 15—24. sz., valamint a szintén az ő szerkesztésében megjelent „Honvéd-Naptár“ összes eddigi évfolyamait, vagy egyes évfolyamait külön is.

Szerkesztőség.
Egy gyönyörű terjedelmes diszes album jelenik meg karácsonykor, ssinnyomású képekkel s telve a legjelesebb írók és írónok műveivel az „Országos irodalmi részvénytársaság“ kiadásában, mely albumot mindazok teljesen ingyen kapják meg, kik az „Ország-Világ“ czi ú dr. Váradí Antal szerkesztésében megjelenő hetilapra csak félévre 4 frttal előfizet. Az „Ország-Világ“ kiadóhivatala ezenkívül megrendelte Jókai Mór műveinek 200 frtos diszkiadását, melyet mindazon előfizetői közt fog kisorsolni, kik előfizetésüket 1894. január hó 15-ig beküldik. Az a szerencsés előfizető, kinek nevét az urnából kihúzzák, kapja e diszkiadást e való-ságos óriási könyvtárt ingyen.

„Élet“ irodalmi, művészeti, társadalmi és közgazdasági folyóirat. Meglelenik minden hó 1-én és 15-én három nagy ivnyi terjedelemben. Szerkesztik: Vikár Béla és Sármay József. Kiadja: Borúth E. nyomdatulajdonos. Előfizetési ra. negyed-évre 1 frt 50 kr. Az előfizetések az „Élet“ kiadóhivatalába Budapest (VI. Mozsár-utca 7.) intézendők. Ugyanott hirdetések is elfogadnak az „Élet“ részére. Az „Élet“ a legműveltebb magyar közönség lapja, a modern eszmék és áramlatok független szovívője s mint ilyen egyedül áll a magyar irodalomban.

Ne vegyen senki karácsonyi ajándékot, mert mindenki ingyen kap egy 40 pompás szines képet tartalmazó és diszes kö-tésű nagy magyar történeti albnmot, egy szépirodalmi könyvet (regény, elbeszélések vagy költemények), egy Szabad Szó nagy képes naptárt egy 40 szines képet tartalmazó Törvénybakter című könyvalaku regényt, a ki legalább egy negyedévre Budapest 2.50, vidéken 3 forinttal bármely naptól fogva a „Szabad Szó“-ra előfizet. Előfizetések a „Szabad Szó“ kiadóhivatalához. Budapest, VI., Teréz-körút 41. küldendők.

Előfizetési felhívás

„KÉPES CSALÁDI LAPOK“

szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap 1894. évfolyamára.

Megjelen minden vasárnap, díszes kiállításban, tetszetős borítékkal.

A „Képes Családi Lapok“ a legelterjedtebb, legdíszesebb s legolcsóbb képes hetilap, a mely szívet és lelket nemesítő, hasznos és ismeretterjesztő olvasmányokat nyújt a magyar művelt olvasó közönségnek.

A „Képes Családi Lapok“ a legmagasabb irodalmi nivón álló lap, mely körül a nemzeti irodalmunknak első rangu írói és írónok tömörülnek; így a 1894. évi első szám következő íróktól hoz közleményeket: *Jókai Mór*: „Hogy is volt ez a dolog? (beszély), *Beniczky Bajza Lenke*: „A sors kokczája“ (regény). *Tölgyesi Mihály*: „A gyémánt gyűrű“ (humoreszk), *P. Csorba Akos*: „A Bosporus partján“ (rajz), *Stiller tanár*: „A fűzőről“ (orvosi czikk) stb stb. *Költevényeket* írtak e számba: *Komócsy József*, *Varsányi Gyula*, *Feleky Sándor dr.* A regény mellékletet *Lauka Gusztáv* írta, czime: „Pásztortűz és lidérczfény“. — A képek az újv alkalmából valók s igen találó rajzok. A mi különös érdeket kölcsönöz e számnak az, hogy az abban megjelent közlemények íróinak arczképeit s sajátkezü aláírásait is veszi az olvasó.

A „Képes Családi Lapok“ évenként, s szövegbe nyomott több regényt ad, elsőrangú írók tollából.

A „Képes Családi Lapok“ két hetenként megjelenő melléklapja, a „Hölgyek Lapja“ háztartási és divatrésszel ellátva, teljesen nélkülözhetőt tesz minden más divatlap tartásáit.

A „Képes Családi Lapok“ a fentebb említett szöveg között megjelenő regényeken kívül évenként, több önálló, eredeti, beköthető regényt ad jutalmul előfizetőinek.

S mindezen előnyök daczára, a „Képes Családi Lapok“-nak a „Hölgyek Lapja“ című divatlappal és Regénymelléklettel együtt, előfizetési ára csak egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Az előfizetési pénzek a lap kiadóhivatalához: Budapest, Nagykorona utca 20. sz. küldendők, amely kívánatra mutatványszámokat díjtalanul küld bármikre, ha az iránt levelezőlapon megkerestetik.

Aki az egész évre szóló 6 forintnyi előfizetési összeget 80 kr. csomagolási- és postaszállítási díjjal egész évre beküld. annak 4 regényt, — a ki félévi 3 frt előfizetési összeget és 40 kr csomagolási- és postaszállítási díjat küld be, annak két regényt, a 1 : frt 50 kr. negyedévi előfizetési díjat és 20 kr. csomagolási- és postadíjat egyszerre küld be, egy eredeti regényt küld ajánlva és díjmentesen jutalmul a kiadóhivatal.

A „Képes Családi Lapok“ kiadóhivatala
Budapest, V. Nagykorona-u. 20.